

«Буряад үнэн-99»

Анхарагты, урданайхяараал хямда!

Жолоогүй хүлэгтэл жороо табилуулхан сэнгүүднэй зоргондоо дээшэлдээр, газетэ, журналнуудта захилай сэн захидахаар бэшээр ургаһаар.

Иимэ эрхэ байдалда манай «Буряад үнэн» сонин олонийтэ уншагшадайнгаа талые хаража, 1999 оной I хахад жэлэй сэнгүүдые урданайхяараа, хямда зандань үлөөбэ. Тодорхойлбол, иимэ гурбан захил байха:

1. "БҮРЯАД ҮНЭН" газетэ тусхай дугаарнуудтайгаа - "ДУХЭРИГ" ба "БИЗНЕС-ОЛЗОТӨЙГӨӨ" хамта: 44 тух. 70 мунг. Гурбан харын сэн 22 тух. 35 мунг.

улаа, четвергдэ хорин нюур дээрэ гарана: 24 тух. Гурбан харын сэн

12 тух. 3. "БИЗНЕС-ОЛЗО": долоон хоногтоо нэгэ улаа, пятницада 12 нюур дээрэ гарана: 19 тух. 50 мунг. Гурбан харын сэн 9 тух. 75 мунг. Ажаглалта: захилай сэнгүүд почтын сэнтээ хамта.

Буряад Республикын Арадай Хуралай гол комитетдэй - бюджетдэй, налогуудай, финансын болон банкнуудай талаар комитетдэй түрүүлэгшэ Б.Ц.Семенов республикын эгээл залуу хүтэлбэрлэгшэдэй нэгэн мүн. Бато Цырендондоковичой хуули зохёон табилагада холын хараа бодомжоһоо, ажаны дүршэлһоо, хурса ухаан, хурдан бодолһоо ажабайдалай найн тээшээ хубилалта дулдыдаха.

ХЯМДА ЗАНДАНЬ ҮЛӨВНЭН УРМАНДАМНАЙ ЗАХИЛ ОЛӨӨРОО ХҮҮЛЭЖЭ, ТҮРЭЛ СОНИНОЙНГОО НҮРЭ НҮЛДЫЕНЬ, ХИИ НОРИЕНЬ ҮРГЭЛСЫТ!

РЕДКОЛЛЕГИ.

БҮРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОЁРДОХИ ЗАРЛАЛАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕССИ ТУХАЙ

Арадай Хуралай хоёрдохи сесси дүрбэдэхи үдэрөө ажалаа үргэлжэлүүбэ. Хуралай комитетүүдэй бүрихэдэ зарим тэды хубилаалтанууд, мүн регламентада хубилаалтанууд ба нэмэлтэнүүд оруулагдаа, саг үргэлжэ түлбэритэйгээр ажалаа депутатуудай тоо тодорхойлогдоо. Буряад Республикын 1998 оной республиканска бюджетдэй гүйсэдхэл сессийн гол асуудал байжа, «Буряад Республикын 1998 оной IV кварталай республиканска онсо бюджет тухай» хуули депутатууд баталба. «Буряад Республикын 1999 оной республиканска бюджет тухай» Буряад Республикын Хуули хаража үзэхэ гэхэн булзг депутатуудай дурдахал дэмжэгдээ. «Буряад Республика доторхи муниципальна байгууламжын нотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудта гүрэнэй эрхэ түлөөлэгшүүдые олгохо гурим тухай» Буряад Республикын Хуули абтаа. 1996-1999 онуудай намарай ба үбэлэй үедэ гэр байрын коммунальна ажаны болон түлшын-элшэ хүсэний объектүүдые хүдэлгэхөөр бэлдэжэ тухай Правительство мэдээсэ. «Буряад Республикын харьяата газар дээрэ ажаһуудаг хүн зонийе байгаалин ба техногеннэ шэнжэтэй онсо байдалһаа хамгаалха тухай» Буряад Республикын Хуули баталаа.

«Буряад Республика доторхи муниципальна албан тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилаалтанууд ба нэмэлтэнүүд оруулагдаа. «Мүнгэ зөөри тогтууритайгаар урьһаламжалан абахын тула АКБ «СБС-Агро» гэжэ банкын түлөө, Россин Федерацийн Түбэй банкда даалгаха эрхэ Буряад Республикын Правительствода олгохо тухай» Хуули Арадай Хурал баталаа. Тэрэшлэн Арадай Хуралай депутатууд В.О.Гейдсбрехтын, И.Т.Павловый, Б.Ц.Дымбрыловый, А.И.Кардашай, Б.Ц.Семеновой, Н.Ж.Бурцевой дурдахалнуудаар «Байгал нуур тухай» Буряад Республикын Хуули зүбшэн хэлсэхэдэ, имагтал эндэ ажаһуудаг арад зоний ашые аршалха зорилготойгоор депутатууд федеральна хуулида нэмэлтэнүүдые оруулха гэжэ оролдоо. Шэнээр хунгадahan депутатуудай ажалье ажаглахада, орёо асуудалнуудые шийдхэжэ шадамаар болбосон эрдэм, мэргэжэл, дүршэлтэй хүнүүд байна гэжэ харагдабашье, юрист-депутат үгы дээрэһээ зарим асуудалнууд дээрэ арсаалдаха, хажууһаа тусхай мэргэжэлтэдые хабадуулха баатай болоно. Иимэ дутагдал «Байгал нуур тухай» хуули зүбшэлгэдэ өбөөрогдоо. Сесси мүнөөдэр хүдэлмэрийс үргэлжэлүүлдээр.

АРГАЛУУЛХАЯА ШАМДЫГТ

Хитадай Хүлэн-Бүйрэй фельдшерэй училищине амжалтагайгаар дүүргэжэ, түбэд болон монгол эмшэлэгын аргуудаар түгэс мэргэжэлн мэдээжэ аргашан ЭРЭЭГЭНЭЙ АЮША манай Буряад орондо айлшалжа байна. Али болохо үбшэнһөө халаха гэбэл, бэрхэ энэ эмшэндэ иимэ хаягаар хандаха аргатайт: Улаан-Үдэ хото, Коммунистическэ үйлсын 18-дахи гэр («Лам-Рим» дуган) үглөөнэй 10-наа 18 саг болотор таниие хүлээн абаха.

ОАО "НАРАН-СОЮЗ-СЕРВИС"

670000 г. Улан-Удэ, ул. Борсоева, 89
тел. (301-2) 21-67-50, 21-90-42
факс: (301-2) 21-23-36

- Валенки черные и серые;
- Войлок технический;
- Матрацы;
- Детский ассортимент из фланели.

ОАО «Загорск»

Жителям села! Скоро зима, печи требуют ремонта. Спешите приобрести кирпич печной, строительный. Цена от 90 коп. за 1 штуку. Оплата наличными. Возможен бартер: лес, мясо и другие продукты питания.

Обр-ся: г. Улан-Удэ, п. Матросова
Тел.: 34-49-66.

ВНИМАНИЕ

Организация продает недорого ПРОИЗВОДСТВЕННУЮ БАЗУ по ул. Тракторной 16 (бывшая база Галантерея) площадью 2512 м², автотранспорт ГАЗ 33076 1994 года выпуска, ГАЗ 35073 1995 года выпуска, КАВЗ 3976 1994 года выпуска, МАГАЗИН по ул. Ербанова 22 площадью 67м². ТРЕХКОМНАТНУЮ КВАРТИРУ по ул. Комарова (пос. Авиазавода), ДАЧУ в пос. Вахмистрово. ПРОДАЮТСЯ КАП. ГАРАЖИ: в пос. Восточный, в 44 кв., район Шишковка.

МЕНЯЕМ 3-Х КОМНАТНУЮ (пос. Стеклозавод) на однокомнатную с доплатой.

ОБРАЩАТЬСЯ: пр. 50-летия Октября, 15, здание Бурпроекта, 3 этаж, каб. 308, 310, или по тел. 54-44-42, 34-03-22, 54-88-20.

Арадай Хуралай хоёрдохи сесси

манай республика дотор өөдэлнэгүй, олзо о р у у л х а предпрятинууд үгы шахуу. Гурбадахяар, налог түлэдэг нюурнууд үсөөрхэһөө гадна, олонхинь эддэб янзын мэхэ гохын

тусхай хуули баталан абахые дурадхаад, олоной тоогоор дэмжэгдэбэ. Ушар юуб гэхэдэ, шэнэ бюджет тодорхойлходоо, имагтал бодото арга боломжо хараадаа абахань шухала. Һалбари бүхэнэй өөрын эрилгээр дээшэлүүлэгдэһэн

ГОЛ АСУУДАЛ: ГҮЙСЭДХЭМӨӨР БЮДЖЕТ ЯАГААД АБАХАБ?

аргаар налодой түлбэриһөө хулжана. Энээн тухай депутадууд Б.Семёнов, А.Кардаш, В.Михалёв болон бусад ш ү м ж э л х ы г э э р хэлээд, тодорхой дурадхалнуудые оруулаа. Мүнөөнэй шахардуу

тоонууд бюджетдэ орохо ёһогүй, харин заатагүй гүйсэдхэгдэхэ зэргэтэй. Иимэ эрид шууд эрилгэтэйгээр шэнэ бюджетэй хуули зохёогдохо ёһотой.

Депутадуудай урда Правительствен Түрүүлэгшын орлогшо, промышленностиин,

байдалда бюджет гүйсэдхэлгын онсо хэмжээнүүдые бэлүүлхэ зорилготойгоор Арадай Хурал 1998 оной бюджетэй хуулида хубилтануудые оруулаха баатай болоо. Тэрэ хубилтануудай ёһоор бюджетдэ хабаатай эмхи зургаанууд гаргашаяа гамнаха уялгатай. Урданай хараалагдаһан бюджетдээ һомололго зарим эмхи зургаануудта 30-50 процентээр хаһагдахань. Жэшээлхэдэ, хүдөө ажыхууд 37,8 процентээр, промышленность болон барилгынхид 50, гэр байрын коммунальна һалбаринхид 51,4 процентээр хаһалтада орохонь. Эрид шууд иимэ хэмжээнүүдые абахаһаа гадна, үйлэдбэри һэргээн хүгжөөхэ, налог суглуулха ажалые шангалхань тон шухала гэжэ депутадууд тэмдэглэбэ.

Бүлэг депутадуудай дурадхалаар Арадай Хуралай бюджетэй, налогуудай, финансын ба банкуудай талаар комитедэй түрүүлэгшэ Б.Семёнов «Буряад Республикын 1999 оной бюджетэй хуули» тухай уридшалан хараалгын хүдэлмэри ябуулха тушаа

энергетикын, худалдаа наймаанай министр В.Перелаяев үбэлдэ түлишэ-энергетикын болон коммунальна һалбаринууд ямараар бэлдэнэб гэжэ соносхол хээ.

Арадай Хуралай энэ сессидэ хаража

байһан шухала асуудалнуудай дунда «Нютагай захиргаануудай органуудые һунгаха тушаа» гэнэн хуули.

Нютагай өөһэдын хүтэлбэрилгын эрхэ боломжонуудые үргэдхэхэ тушаа республикын Правительство Арадай Хуралда хандажа, энэ сесси дээрэ депутадууд үүсхэлые дэмжэн, тусхай хуули багалба. Тэрэшэлэн Арадай Хуралай комитедүүдэй дурадхалаар бюджетдээ гадна гүрэнэй фондуудай республикын Соведай бүридэлдэ хубилалтанууд оруулагдаа. Мүн Буряад Республикын һунгалтын комиссиин бүридэлдэ оруулха хубилалтануудые сесси мүнөөдэр хаража үзэхэн.

Николай НАМСАРАЕВ. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: сессиин үедэ. А.БАТОМУНКУЕВАЙ фото.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ

Росси Федерациин Федеральна Сугаанай дээдэ палата болодог Федерациин Соведай хүдэлмэридэ хабаадаа.

Правительствен ажал ябуулгын түсэб бэлдүүлгэ тухай тоосоходоо, республикын министриванууд, албан зургаануудай ажал ябуулгыг шуудалжа, залаан сэргэлтэ табиһын тула нэгэдэхи вице-премьер Владимир Агалов түрүүтэй дуудыданги бэшэ комисси байгуулаа.

Нютагай бюджетүүдхээ мүнөөр хангагдадаг бюджетэй эмхи зургаануудай нэмэл акционериз «Электросвязь» бүлгэмэй үзүүлдэ хэлхээ холбооной аша туһануудай түлөө үрийе тус тус бюджетүүдхээ үгтэхэ ёһотой трансфертын тоосоогоор дарахые республикын Финансын министривдэ зүбшөөл үгөө.

Сэрэгэй албанда эрхэтэдэй ээлжээтэ, намарай дуудалга республика дотор эмхидхэхэ тухай Зарлиг дор гараа табиад, республикын дуудалгын комисси байгуулаа. Түрүүлэгшээр социальна политикын талаар Буряад ороной Правительствен вице-премьер Евгений Ханхалаевые томилоо.

Президентын ба Правительствен хэблээй албан.

ТОБШОХОНООР...

БУРЯАД РЕСПУБЛИКАДАХИ нэрэмжэтэ стипендинүүдэй лауреадуудай данса бэшгэ баталагдаа. Бүхыдөө 6 стипендинүүд гэбэл, Буряад Республикын Президентын, СССР-эй арадай артист Л.Л.Линковиной, профессорнууд М.В.Мохосовой, Ч.Ц.Цыдыповой, В.Р.Филипповой, Д.Ш.Фроловой, В.Ц.Найдаковой нэрэмжэтэнүүд болоно. Эрхимээр нурадаг 25 студентнууд нэрэмжэтэ стипендинүүдые абадаг болохо.

РЕСПУБЛИКАНСКА БЮДЖЕТДЭ налогуудые ехээр суглуулхын болон бюджетэй уялгануудые дүүрэнээр гүйсэдхэхын тула Правительство өөрынгөө тогтоолоор Забайкалийн гайфикациин жасые республикын бюджетдэ оруулагдаха түлбэринүүдэй талаар үритэлгые даража зорилготой оптово түбэй үүргэ бэлүүлхэ талаар өөрынгөө агентээр томилоо.

РЕСПУБЛИКА ДОТОР эд товарай дэлгүүр байгуулха талаар хүдэлмэри бэлүүлдэг болохо хүдэлмэрийн бүлэг республикын Правительствен захиралтаар эмхидхэгдээ.

Президентын ба Правительствен хэблээй албан.

Буряад Республикын Правительствата

Правительствен орлогшо, финансын министр А.Д.Налетов Правительствен ээлжээтэ заседани дээрэ тоосоходоо, шахардуу үсын эрилтээр бүридүүлэгдэһэн республикын бюджетэй 9 һарын гүйсэдхэл тухай элидхээд, дүрбэдэхи кварталда бэлүүлэгдэхэ хэмжээнүүдээр тогтобо. Мүн финансын байдалые һайжаруулха тушаа тусхай хэмжээнүүд заседани дээрэ хараалагдаба. Нэгэ һалбарини экономикотой хото, тосхонуудай социальна-экономическа байдалые һэргээхэ хэмжээнүүд зүбшэн хэлсэгдээ.

Н.НАМСАРАЕВ.

ШЭНЭ ТУШАА

Байгша оной октябрийн 19-дэ Буряад Республикын Президент А.В.Потаповай пресс-секретаряар Сергей Трофимов томилогдобо.

Сергей Трофимов Буряад ороной Президенттын һунгалда үедэ А.Потаповай бүлэгтэ эдэбхитэй ажал ябуулһан байһа. Мүнөө дээрэ даалгагдаһан э уялгань мүн э Президентэй ажаябуулга олоһитэ дамжуулха үүргэтэй.

Тинимэһэ пресс-секретарь Сергей Трофимов понеделньне бүхэндэ журналистнуудай суглуулжа, үнгэрһэн долоо хоногой дунгуудые гаргажа Президенттын саашанга хараалһан түсэбүүдтэ танилсуулха юм.

Е.ЦЫБЕНОВА

Ургаса хуряалга -98

НЁДОНДОНОЙНГОО ДУНГУУДЫЕ ХОЛОО ҮЛҮҮЛХЭНЬ

Байгша оной таряа хуряалга хээээ хээээнэйһинээ ороо байдалда үнгэрхын хажуугаар сагай уларил ехэ тогтуурингүй байжа, энэ шухала хүдэлмэри унжагайран алдаба. Ороддожо ургуулаһанаа гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха гэһинэ хүдоогэй ажалшадай гол зорилго болоһонинь эли юм. Октябрийн 19-нэй байдалаар, республикын ажыхинуудта 216383 гектар хуряагдаад, таряанай тоогууд дээрэ 232398 тонно ороһон буулгагдаа гэхэ гү, али эиһнэ бүхы талмайни 82 процент абтаһан болоно.

Республикын таряашад нёдондойной энэ үеһинһөө 63757 гектар ехые хуряагаад дабдээрэ тоодоруулагдаһанай ёһоор гектараар бүриһөө 14 центнер ороһон абтажа байна. Заха холын Захааминтай аймагай таряашад республика соогдо эгээ түрүүлэн энэ харюусалгата хүдэлмэреэ дүүргээ гээд мэдээсэгдээ һааб даа. Эдэһэй удаа Эздын, Хойто-Байгалай

механизаторнууд таряа хуряалгааа түгэсэбэ. Харин Хэжэнгын, Прибайкалийн, Тарбагатайн аймагууд энэ шухала хаһаяа үлөө мүнөө түгэсэхэсээ байна. Хэрбээ захаминиархидай гектар бүриһөө 19 центнер, эдэһинхид 18 центнер хуряагаад байһан һаань, кабанскыһинхид 17, мухар-Шибэрэй аймагта 15, тарбагатайнхид 15, сэлэнгынхид 14 центнер ороһо абана.

Эрэхэ жэлэй бата ургасын үндэһэн - намарай паар республика соо 12662 гектарта хаһалагдаа. Энэ шухала хүдэлмэри Кабанскы аймагта 6467 гектарта, Тарбагатайн аймагта 2250 гектарта, Мухар-Шибэрэй аймагта 1702 гектарта хүргэгдөө.

Республикын ажыхинууд нёдондойной дунгуудые холоо үлүүлхэ зорилготойгоор ээр үдэрнүүдтэ хүдэлмэриһээ.

Далай ХУБИТУЕВ.

ЗАВОЕВАЛ ПУТЕВКУ В ФИНЛЯНДИЮ

Из спорткомитета РБ сообщили приятную новость. Воспитанник заслуженного тренера России Федора Махутова Доржо Цындимеев завоевал первое место на первенстве России. Этот чемпионат среди юношей 1983-84 г.г. рождения состоялся в г. Перми. Другие

члены сборной Бурятии Булат Доржиев, Цырен Паланов заняли в своих весовых категориях 2 и 3 места. Новоспеченный чемпион Д.Цындимеев приглашен на престижный международный турнир, который состоится в Финляндии 26-28 ноября с.г. Б. ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ.

Арадай Хурал: ажабайдалтай холбоон

бодомжолжо, аргуудыг бодож үзэнбди. Комитедэй заседанинууд дээрэ, Гусинозерск хотодо манай комитедэй үүсхэнэн парламентска шагналганууд дээрэ энэ

Арадай Хурал республикын бюджет нилээн ехэ мүнгэнэй дутагдалтайгаар хэдэ дахин баталан абаа нэн, тийхэдэе гаргашань олзоһоо 1,5 дахин ехэ байгаа. Федеральна бюджет дуталдаһан мүнгэ үгэлсэхэ бээ

талаар тон эршэтэй хүдэлмэри ябуулаха жэшээтэй. Энэ хүдэлмэринь үрэ дүнтэй байһай, Ази-Номгон далайн регионуудай ороноудтай хэрэг ёһоной хайн харилсаан үнэхөөр тогтоһой гэхэн хүсэлөө

абам наһанһаа нүгшөө бэлэй. Абымни хуби заяандам үзүүлһэн лүлөөн хэзээни сагта сөдхэлдэм мүнхэ. Илангаяа зонтой харилсаха, тэдэниие хүндэлхэ, заримдаа шангаханшье байдаг зан гуримнь даган һажаахые

«ОЛОҢОН ОЛЗЫНГОО ХЭМ СОО АЖАМИДАРХА»

Урда зарлалнуудта республикын парламентын комитедүүдэй түрүүлэгшэ байһан нэгшье хүн энэ удаа тэмсэлдэ джилжэ гараагүй, тиймэһээ Арадай Хуралай түрүүлэгшэнэр энэ зарлалда сүм хэлгэгдээ. Мүнөө Арадай Хуралай комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр сооһоо эгээл дүршэлтэйнь Бато Цырендондович Семенов болоно. Түрүүлэһэн зарлалай эхээр тэрэ бюджетэй, налогуудай, финансын, банкнуудай талаар комитедые хүтэлбэрилөө, удаань республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшын ба Хүдөө ажахын министрэй тушаалнуудта хүдэлөө бэлэй. Арадай Хуралда Б.Ц.Семенов комитедэй эгээл залуу түрүүлэгшэ мүн. хая тэрэ 38 наһаяа гүйсэбэ. Республикын парламентда бүри үндэр тушаал – Түрүүлэгшын тушаал эзэлхэ хүсэлтэй байгаа, гэбэшье нэгэдэхи сессии дээрэ дуугаа үгэлгын дүнгөөр М.И.Семеновой хойно ороо нэн. Оройдоол 7 хүнэй дуугаар. Толгойлдог комитедын эгээл олон тоотой юм, 20 депутат бүридэлдэнэ ороно.

– Бато Цыренондович, ямар ушарһаа иимэ олон депутат танай комитедтэ хүдэлхые шийгээ гээшэб?

– Бидэ хунгалтын урдахи кампаниин үедэ обществын урда байһан олон тоото зорилгонуудыг шийдхэхэбди гэжэ хүн зоноо найдуулаа бэлэйбди. Мүнөө илангаяа наһаа зобоомо мүнгэн һангай асуудал ха юм. Зоной урда үгсээ үгөө хадаа тэрэнээ дүүргэхэ хэрэгтэй, энэл ушарһаа олон депутатууд манай комитедтэ хүдэлхые хүсөө. Манай комитет республикын бюджетэй статьянууд дээрэ, удаань тэрэндэ заһабаринууд дээрэ хүдэлдэг гол хүсэн болоно.

– Арадай Хуралай энэ сессии дээрэ байгша оной республикын бюджеттэ заһабаринууд зүбшэн хэлсэгдэхэ, баталагдаха бээ?

– Энэ жэлдэ абтаһан республикын бюджетые бөөлүүлгэ тиймэшье урагшатай бэшэ гэжэ эли ааб даа. Эндэ хэдэн шалтагаан бии. Нэн түрүүлэн федеральна бюджеттээ һомололго гүйсэд бэшэ байгаа. Россин 28 регионотой тоодо мүнгэн һангай нэмэлтэ тэдхэмжэдэ хүртэхэ зэргэтэй депрессивнэ регион гэжэ Буряад Республика дэмы бэшэ мэдэрэгдээ ха юм. Удангүй бидэ 172,9 миллион түхэриг нэмэлтэ мүнгэ абаха зэргэтэйбди.

Удаадахи шалтагаан – налогуудай татабари урагшагүй. Хэдышье оролдолгын гаргагдаа һаа, түсэблэгдэхэнһөө оройдоол 50-60 процентнь бөсөлүүлэгдэнэ. Иимэ байдал үнийнэй заншанхай, налогуудыг хайшан гээд аша үрэтэйгөөр татажа абалтайб? Амарханаар шийдхэмээр асуудал бэшэ, өһөдэһингөө комитедтэ энэн тушаа нилээн

асуудалда ходо эрбен хандаха саг гараа. Зарим депутатууд нилээн бодомжотой дурадхалнуудыг оруулан байна. Энэнь найдал түрүүлэнэ.

Гэбэшье имагтал продукция үйлэдбэрилгыг (промышленна ба хүдөө ажахын) бүрин гүйсэд хэмжээндэнэ хүргэжэ шадабал, бюджет гүйсэхэ жэшээтэй. Эндэ нөөсөнүүд бии. Жэшээлбэл, Ивалгын аймагай захиргаанай гулваа А.П.Бурков һонирхолтой

Сагай шэнжэ: «Өөрынгөөл хүсэндэ найда»

дурадхал оруулаа. Дахинаа үмсэлэлгын асуудалнуудта тэхэрие, хайса шэнжэлжэ үзэе, тийн энэ ехэ хэмжээ ябуулгын ашаар юу туйлаабиди гэжэ тодорхой ушар бүхэндэ элрүүлжэ үзэе гэлэ. Гадна иимэ бодожо үзэмбөр баримта дурдаба. Сотниковой шубуунай фабрикые толгойлогшод предпрятиингаа хүдэлмэриие һэргээхэгүй гэхэн хараа зориута баримтална. Аймагай захиргаан фабрикада дулаа, уһа үгэхэ талаар хүнгэлэлтэнүүдыг олгожо туһалаа юм, тээд фабрикын зүгһөө угтамжын оролдосо үгы.

Иимэ жэшээнүүд олон, тодорхой ушар бүхэндэнэ шийдхэхы, топ үндэһэтэнэй хэмжээнүүдыг абаха шухала. Тиимын тула нотаг нотагуудтахи байдал хайн мэдэхэ хэрэгтэй. Манай комитет нүүдэл заседанинуудыг, парламентска шагналгануудыг, «түхэрэст столуудыг» республикын эдэб, районуудта үнгэргэжэ, бодото байдалтай дүтөөр танилсаха хараатай юм.

Олоһон олзо оршынгөө зэргээр ажаһуужа хураха ёһотойбди. Үнгэрһэн зарлалда

гэхэн хараатайгаар баталагдадаг байгаа бшуу. Тээд иимэ найдал бээлээгүй. Ушар иимэһээ республиканска бюджетэй зарим статьянуудыг хубилгаха тухай хөөрөлдөөн болоо. Эгээл энэ асуудал мүнөө боложо байһан сессии дээрэ харагдажа үзэгдэхэнэ.

– Олзо оршынгөө зэргээр ажаһуужа – гол энэ гурим ерэхэ жэлэй республиканска бюджет баталан абахада бодото үгдэхэн болохо гү?

– Болохо ёһотой. Хэн бэ даа хажуу тэрэһээ манай мүнгэн һангай байдал заһан гурим – шуулха мэтээр юундэшьеб һанагдадаг, тээд тиймэ юумэн үгы ха юм. Ороной олонхи регионууд мүнгэн һангай талаар тон ехэ бэрхэшээлдэ оронхой, федеральна бюджеттэ мүн лэ найдалаа тохонно. Тээд тэрэмнай захатай, хизаартай ха юм.

– Хари гүрэнэй инвестици тухай һанамжаяа хэлыт.

– Энэ талаар «хамсыгаа шуугаад» орохо хэрэгтэй гэжэ һананаб. Буряад Республика Ази-Номгон далайн регионотой ороноудта топ дүтэ оршоно. Гэхэһээ гадна эдэ ороноудта эльгэмээр, тэндэ хэрэглэмжэдэ ородог түүхэй эд элдэмнай элбэг. Мүнөө дээрэ гол һаалта гэхэдэ, Россин болон республикын эрхэнүүдэй мүлигдөөгүй, парижуулан хайжаруулагдаагүй бааза мүн. Гэбэшье энэ һаад бэрхэшээлыг усадхамаар. Бидэнэр, хуули зохёон табигшад онсо анхарха ёһотойбди.

«Байгалай форум» байгуулаха, хүдэлмэриинь гуримшуулха хэрэг ерээдүйтэй байна. Ороной Федеральна Суглаанай Федерациин Сөвөдэй түрүүлэгшэ Е.С.Строев тус үүсхэл дэмжээ нэн. Буряадһаа Федерациин Сөвөдэй гэшүүд Л.В.Потапов, М.И.Семенов энэ

элрхэйлсэл даа.

– Тээд хуудал байдал хэзээ хайжарха гээшэб?

– Би юумые хайн тээшэнь бодомжолдог зантайб, тээд юумэн гансата хайжаршаха гэжэ дэгдэ дээгүүр мэдүүлхэ аргагүйб. Гэхэтэй хамта орон доторой, республикын мүнгэн һангай экономика бэрхэшээлүүд саг зуурын үзэгдэл гээд этигэнэб. Юрэл бидэ өһөдөө һанаа бодолоо хубилгаха, мүнөөдэрэй байдалтай тааралдуулан ажаһууха ёһотойбди. Дан дээгүүр һанаашалгагүй, үймөө – гүйхэнөөр, тон бодомжотойгоор хүдэлхэ. Мүнөө дээрэ хүн зоной ухаан бодол удаанаар хубилна, тиймэһээ олон зоной байдал хуушаараа. Гэхэ зуура «өөртөө, өөрынгөө арга боломжонуудта найдаха» гэхэн хараа шэглэл хүдөө хууринайхид түрүүлэн баримталжа эхилээ. Энэ үзэгдэл үнэн бии, Захааминий аймагтахи минии хунгалтын округой хууриин тосхонуудта илангаяа обёоросотой эли. Тэндэхи зон гомдол баряад, туһаламжа эрээд я б а х а я а болиһоор үнийнэй, х а р и н ө ө р т ө ө, өөрынгөө гэр бүлэдэ туһатайгаар ажалаа эрхилхые оролддоно.

– Бато Цыренондович, өөр тухайгаа тобшохоноор хөөрөжэ үгыт.

– Мухар-Шэбэрэй аймагай Хушуун-Үзүүр хууринда олон үхибүүтэй гэр бүлэдэ түрөөб. Арбан үхибүүдэй баганьби. «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшээр наһаараа хүдэлһэн абымни Цырендондович Семеновичой ажалай, ажабайдалай жэшээ намда юунтэйшье сэгишээгүй. Толгойлдог ажахын гансашье район дотор бэшэ, мүн республика соогоо суутай нэн. Оройдоол 12 наһатай байхадам,

хүсэдэгби.

Буряадай хүдөө ажахын институтай экономика факультет дүүргээб. Удаань болбосоронги хаһадаа Россин Президентын дэргэдэхи хүтэлбэриин академи түгсөөб. Ажалайм намтар гол түлэб Захааминий аймагтай холбоотой. Аймагай хүдөө ажахын управлениин ахмад экономистээр, Михайловкын совхозой директорээр хүдэлөөб, удаань аймагай өһөдөн хүтэлбэриин захиргаанай толгойлоһоор хунгагдааб.

– Сүлоо сагаа ямараар үнгэргэнэт?

– Волейбол наададагби. Багаһаа хойшо спортдо дуратайб. Хоёр жэлэй саана хур харбалгаар республиканска федерациин президентээр хунгагдааб, арга боломжын зэргээр спортын тус зүйл хүгжөөлгэдэ анхаралаа хандуулагдаби. Бальжинима Цыремпилов хоёрдохёо Европын абсолютна чемпион, уламжалан Россин спортын габьяата мастер болоо гэжэ дуулаад, топ ехээр баярлаа нэн. Бальжинима минии хунгалтын округой Үлэгшэн н ю т а г тоонтоотой юм.

Хүбүүн басаган хоёроо хүмүүжүүлэб. Ехэ саг хэрэгтэй: үнгэрһэн зун, хүндэ үбшэнэй удаа наһанайм нүхэр Людмила бидэнэртээ, алтан дэлхэйтэй хахасаа.

Кандидатска диссертаци бэлдэнэб. Бэшэ сагынь ажални эзэлнэ. Арадай Хуралда хүдэлхэдөө, урдахи ажалһаа үсөөн бэшээр командировкоор ябаха саг гарана. Ажабайдалтай холбоогүй һаа, аша үрэтэй хүдэлмэри тухай бодоһоной үлүү.

Галина ДАШЕЕВА, Галина ЗАНАЕВА газетын тусхай корреспондентнүүд.

БАГШЫНГАА ЭЛҮҮР ЭНХЫН ТҮЛӨӨ

Далай ламын Буряад орондоо нууцаар түлөөлэгшэ, Ивалгын дасанай шажанай дээдэ нургуулин багша Еши Лодой римбүүшэ хүлэнэй шулуу гаргаха хүндээн операци хүүлээ гэжэ тээсгэнэй мэдээсээ хэмди. Римбүүшэ багшымнай бэын байдал нара тухай саг соо нилээд хүндээн байһан аад, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалидууд, ветерануудай госпиталин аргашадай мэргэжэл оролдолгоор хаяханайл захаржа байна.

Сүлөө сагтаа Дээдэ Онгостой хүрээжэ, Буряад орондомнай сэгнэшэгүй ашатай багшынгаа түргэнөөр эдэгэхын түлөө уншалга бүтээхыетнай хүзэгшэ зоние уринабди.

Валентина ГАБАГУЕВА, «Арьяа-Баала» нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо.

Багшынгаа үбдээн бүхы сагтань «Арьяа-Баала» нэгэдэлэй хүзэгтэн Филармониин байшан соохи өөрынгөө дуганда (Ербанова, 6, Филармони) болон Дээдэ-Онгостойн Дуйнхор дуганда Еши-Лодой Римбүүшын эдэгэхын түлөө Сагаан Дара Эхын, Ногоон Дара Эхын магтаалуудые, Отошо бурханай тарни үдэр, хүнигүй уншажа байгаа. Дуйнхор дуганда мүнөөшье уншаһаар.

СУВАРГА МҮНДЭЛБЭ

1830-аад онуудта анхан бии болоһон Янгаажан дасамнай зуун жэлэй туршада, 1930 гаран онууд хүрэтэр яларжа толоржо байдаг нэн. Хаанта засагай унажа, совет засагай тогтоодо, сагай эрхээр юм гү, гүрэнэй даргын хатууда юм гү - лама хараяа доромжолжо, дасан дуганаа хандаргажа халгажа, иишэ-тиишэнь зөөжэ эхилээ нэн. Янгаажан дасаншье 1937-38 онуудта баһа задалагдажа зөөгдөө хааб даа. Шулуун Согшон ехэ дасан, тиихэдэ шулуун тэлэг харша эбдэжэ, тэһэлжэ, бутархай шулуунини 1952-53 онуудта Оронго руу барилгада зөөгдэһэн гэшэ. Мүнөө нууринь байдаг.

1960-65 онуудта, Гильбэрын буянша мүргэлшэ Нимын Батан үбгэн шулуун дасанай нуури дотор шулуу соможо, обоохой хээд, доторын Бурхан шүтөөн залажа табиһан байна. Би найн мэдэнэм, тэрэнь мүнөөшье байдаг. Тэрэ гэхээр арбаад жэл үнгэрхэдэ, Дээдэ-Ивалгада шэнэ дасан мүнделжэ, дэмбэрэлтэ гоё найхан үдэр болоо бэлэй. Тиигэжэ байтараа 1985-1990 онуудһаа бүришье өхээр шажан дэлгэржэ, хаанаяанагүй дасангууд бии боложо эхилээ нэн.

Тэрээнһэ уламжалан, гурбан гол сугларжа, Янгаажан дасанайнгаа нуурида субарга бүтээжэ, сентябрийн 10-най үдэр тэрэмнай арамнайлагдаба. Энэ субарга Бурхан багшын мүнделэн үдэрөөр, үлзы олон үүдэтэй (Даша-Гоман) гэжэ нэрэтэй юм. Энэ буянтай хэрэгтэ Оронгын, Дээдэ-Ивалгын, Доодо-Ивалгын, Гильбэрын хүн зон элдэб юмээр, мүнгэ алтаар туһаламжа хүргөө.

Субаргада хүдэлхэн зонууд гэхэдэ, Александр Дамбаевич Цыденов түрүүтэй залуу хүбүүд Юрий Сондуев, Гильбэрын Зандра Мункуев, Дугар-Жап Добонов гэгшэд эһой наһал дүүргэжэ, буян хэжэ, туһа хүргөө гэшэ.

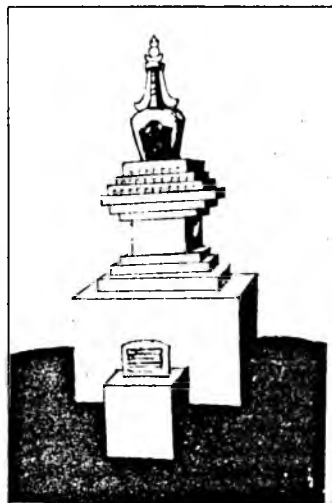
Ивалгын дасанай лама, санаартан ерээжэ, Еши Лодой римбүүшэ түрүүтэй Тензин багша, Бадма-Гарба ламбагай, Ганжуур лама, Бимба лама гэхэшлэн субаргын арамнай бүтээгээ.

Энэ үдэр наратай дулаан байжа, хүн зон олон сугларжа, гоё байгаа нэн. Нютагай шорой хүдэлгэхэ ёһо даган, бүхэ барилдаан, найр зугаа болоо. Улаан-Үдэһөө телевидени ерээжэ, журналист Бадма-Ханда Будева зурагымнай буулгаа, үгэ хэлүүлээ.

Бидэ жэл бүхэндэ дасангайнгаа нуурида ерээжэ, тахиха, найрлаха гэжэ хэлсээбди. Янгаажан дасангай приходой зон өхэ баярлажа, сэдхэлээ дүүргэжэ, наада зугаатай, шогтой хүхюун нютаг нютагтаа бусаа бэлэй. Мунгэ алтанай талаар хатуу хүндэ сагшье хаа, ханаһан зорихон хэрэг намын ёһоор бүтэбэ гэшэ.

Хүндэтэ нютагаархид! Энэ бунанай хэрэгтэ, туһа хүргэхэндэтнай аргагүй өхээр баярые хүргөөд, энэ сагые найнаар дабажа, эбтэй зетэй, энхэ элүүр, Бурхан багшадаа зальбаржа, буянтай хэшэгтэй, баян дэлгэр, амгалан мэндэ, ажана жаргалтай нуугыт даа!

ЯНГААЖАН ДАСАМНАЙ МАГТААЛ
Яларан толороо дасамнай Янгаажан нютагай нэрэтэй юм.
Этигэлэй хамбын үүсхэлээр,

Эрээлэн толороо дасамнай. Үргэн Оронгынгоо дуулимад Уянгатан ханхинаа

хуралаараа, Баянхан зоной үргэмжөөр Бадараа тодороо дасамнай. Арад түмнэй тэдхэмжээр Ариудхан түргөөр бодхоогдоо.

Наян тохой Майдартай Нангин үргэмжэтэй шүтөөн лэ.

Шэнжэһэн анханай харбалгаар

Шэмэглээ бадараа дасамнай. Дасанай домогто нэрэнь Даша Шарбуулин алдартай юм.

Мүндэлэн түргөөр тодорон Мүнхэ ходожо байһал даа. Цырен-Доржо ЦЫДЕНОВ, Ивалгын аймагай Оронго шотагай бурхан шажанай бүлгэмэй түрүүлэгшэ, ажалай ветеран.

МҮНХЭ БУСА, ҮХЭХЭ ТУХАЙ

Агууехэ йогоозор Миларай-ба иигэжэ хэлэхэн байдаг: «Нолонгын хэды найхан байбашье, тэрэ уданшьегүй үгы болошодог. Тон лэ энээндэ ааляар, оршолонгой (энэ наһанай) баяр сэнгэлигүүд хорхой шунал хэр хүдэлгэбашье, зүүдэнэй баяр сэнгэлигүүдтэ адли. Үсэгэдэр юутэй хэнбиб, тэрэ мүнөө үгы. Эдэ бүхы үзэгдэлнүүд мүнхэ бусые номлон харуудна».

Тэрэшлэн үргэлжэлүүлхэн байна: «Мүнхэ буса тухай, Оршолонгой баяр сэнгэлигүүд даһатай уһандаа адли: ууха бүрээ ундаһни бүри ехээр хүрэхэ. Энэ уһа амасан, хээзэшье сэдхэлээ ханахагүйш. Энэ наһанда Будда бурхан багшын Номуун аршаан бии юм. Энэ аршаан бэдэрхэ гэжэ оролдо, олоод, уужа турша. Энэ аршаан шинии ундааскалые хэтэ мүнхэдөө харяаха».

Эдэ үгэнүүд гүн удхатай. Ухамайшалаад үзэгтэ. Заримандаа би тон дэлгэрэнгы тодорхойгоор тайлбарилдагби,

«ҮДЭР БҮРИНН ДАЯАН БИСАЛГАЛАЙ УНШАЛГА» ТУХАЙ ТИЛЭЙ БАГШЫН ТАЙЛБАРИ ЛАМ-РИМ

харин нүгөө үень юуншьеб тушаа таниие өөһэдөө бодомжолхой гэжэ хүсэдэгби.

Мүнхэ буса, үхэхэ тухай үсэгэдэр хэлсээ нэмди. Мүнхэ буса, үхэхэ, тухай бодомжолхо бүрээ оршолонгой ойлгосонуудые дабан, өөдөө гарахат. Зүгөөр оршолонгой ойлгосонууд соо, оршолонгой хэрэгүүд, баяр сэнгэлигүүд соо булагданхай байгаад, ямаршье бүтээл хэбэлтнай, юушье үйлэдбэл, бодомжолболтнай - эдэ бүгэдэ таңда ямаршье ашаг үр асархагүй, Номой ёһотой бүтээл болохогүй. Оршолонгой амидарал дотор, тэрэнэй нүлөөн доро байн, тэрэниие дабажа, хажуу тээһээ, холоһоо мүнхэ буса, үхэхэ тухай ойлгосонуудые хаража туршангүй, дээдын ямаршье бүтээл, жэшээнь, дээдын тарниин бүтээл хэбэшье, энэтнай гүйсэдөөр оршолонгой, энэ наһанай гүйхэн бүтээл болохо. Бурхан багшын Ном тухай танай хэр гүнзэгы мэдэсэтэй байбашье, абаһан мэдэсээ үнэн бодотоор, өөрыгөө найжаруулхын тула бэшэ, харин би ухаатайб, бусад - тэншүү эрьюу хоймогууд гэжэ харуулхын тула хэрэглэбэл, энэтнай үнэн мэдэсэ болохошьегүй, тиин таанадшые эсэстэнь оршолонгой үзэгдэлнүүдһээ сааша гарахагүй бшуут.

Тиимэһээ эдэ бүгэдэн таңда аша туһатай байхын тула оршолонгой ойлгосонуудай баряанһаа мултаржа, оршолонгой ажаидаралһаа өөдөө хөөрэн, оршолонгой бүхы үзэгдэлнүүдые дээрэһээ хаража

туршагты.

Жэшээнь, бидэнэр хорхой шумуулай амидаралай шата хэмжээндэ шурган орожо шадбал, зарим шумуулууд ухаатай эсээн аад, зүб юумэ хэнэ, харин нүгөө зариманиинь бусадһаа булюо, эдэбхитэй - энээхэн тархаан өхээр эдэс суглауула, энээхэн шоргоолзон үлүү хүндэ юумэ шэрэнэ гэхэшлэн шумуул болоһон манда үзэгдэхэ байгаа. Зүгөөр хүн түрэлтэн байһан бидэнэрэй хэмжүүрһээ шумуулай амидарал харабал, булта эдэ шумуулууд бодолгүйгөөр юумэ үйлэдэнэ, тэдэн соо үлүү ухаатайнуудшые үгы, үлүү тэнгүүдшые үгы - бүхы үйлэ ябадалнуудтань үнэн бодото удаха шанар үгы гэжэ элирхэ нэн.

Хүнэй юрын ажаидаралай зай оршондо бэе бээе харахадаа, энэ хүн ухаатай, энэ - тэнгэ, энэ - баян, энэ - үгытэй гэжэ хэлээдэгби. Тээд манай оршолонгой ажал ябуулгые хажуу тээһээ, дээрэ холоһоо - ажагалтаа обөөрөлтын масштаб ехэ болгоһондол - хаража туршабал, - хүнүүд юрынгөө ажабайдалда хорхой шумуулаһаа ямаршье илгаагүй гэжэ тобшолхобди: үглөөгүүр бодонобди, ажалдаа ошонобди, хэн нэгэн ехэ мунгэ гэртээ асарна, нүгөөдэнь бага асарна, хэн нэгэн эдэс ехэтэй, нүгөөдэнь - багатай, хэн нэгэн ухаатай, нүгөөдэнь тэнгэшгэ. Гэбэ ябашье бултал бодото дээрээ нэгэл юумэ - гүн удхагүй ажал ябуулага үйлэдэнбди. Ехэ мунгэ сохихо гэжэ оролдогшодшые, найнаар хубсалха гэгшэдшые, өхээр эдихэ дуратайшуушые - бултал энэ наһанай түлөө

һанаагаа зобоно. Хойто наһанай үгы хаа, энэ оролдолго хэшээлынь, магад, хэм соо гуримтай, удах тугаадэр, эсээн гэжэ тоологдохомшые байгаа аалам. Зүгөөр хойто наһанай биинь сохом шуу. Хойто наһан үгы гэжэ хэды олон хэлбэлтнайшые, үхэхэнэй һүүлээрхи түрэл байдаг шуу. Үглөөдэр ерэхгүй гэжэ зуу дахин дабтабалтнай, үглөөдэр ерэхээрээ ерэхэ. Хойто наһандаа этигэдэггүй хүнүүд хойто наһан үгы гэжэ тодорхой үндэһэ баримтагүй ха юм. Хойто наһанай үгынь лаб бэшэ. Хойто наһанай бии байһанда эдэ хүнүүдэй этигэдэггүйнь гансахан шалтагаан гэбэл, иимэ: "Тиимэ юумэ хараагүйб, тиимэ юумэ ойлгохо аргагүй байнаб". Энэ «баримтаһаа» үндэһэлэн, хойто түрэл үгы гэжэ тэдэнэр батална. Тээд энэнь ухаанайнь тон ахирые харуула бшуу.

Бидэнэй огто үзөө, мэдээгүй, бии гэжэ, юрээ, зүүдэлээшьегүй зүйлнүүд энэ юртэмсэдэ олон бшуу. Дээрэ дурдагдаһан баримтаһаа үндэһэлэн, хойто түрэлэй бии байһаниие арасаха гэшэ: «Минии хараһанһаа ондоо бэшэ юуншье юртэмсэдэ үгы», - гэгшээдэл адли бшуу. Иимэ мэдүүлгэ гансаа энээдэ хүргэмөөр. Юундэб гэхэдэ, бидэнэй огто хараагүй, юрэнхыдөө, хээзэшье харахагүй зүйлнүүд олон ха юм. Юумэһэй бии байһаниие дээрэхидэ алааһар баримталагшадые охор бодолтойшуу гэжэ нэрлэдэгби.

Анган хэдэнһээ Борис ДОНДОВОЙ аман үгөөр оршуулһаниие Николай БАДМАРИНЧИНОВ буряадшалаа.

ДАЛАЙ БАГШЫН ДААЛГАБАРЯАР

Далай ламын Энэхэгтэхи Правительствын шажанай басоёлой министр Кирти римбүүшэ сентябрь харын хуушаар Буряад орондомнай морилоо. Урда тээн тэрэ Монголдэ болоһон Азийн Буддын шажанай Энхэ тайбанай Бага Хуралай Генеральна конференцидэ хабаадаа юм.

Далай багшын министр Ивалгын дасанда, Дээдэ Онгостойдохи Хамбын хүрээндэ хамбалама Дамба Аюшеевтэй хэдэн удаа уулзаа. Тиихэдэ Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И.Семёновые, Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Е.К.Ханхалаевые, соёлой министр Е.Б.Раднаевае, хотын толгойлогшо Г.А.Айдаевые бараалжажа, саашанхи харилсаануудаа үргэдхэхэ тухай хөөрөөлдөө «Бурятия» зочид буудалда журналистнуудтай уулзаа, Эгэтын, Хэжэнгын дасануудта хүрөө.

Н.ДАБАЕВ.

ГЕРМАНИ МОРИЛБО

Октябрь харын хуушаар Гэгэи түрэлтэ Далай лама Германида заларжа, тэндэхи буддын шажантанда ном аиладхал тайлхая байна. Москва хотһоо Тилэй багшын шабинар автобусоор тииншэ ошохоёо түхээрнэ. Тэдэнтэй хамта ошохохоор Буряад орондомнай Тилэй багшын шабинар мордобо. Хэд бэ гэбэл, «Арьяа-Баала» нэгэдэлһээ Л.Дашиева, «Ногоон Дара эх» нэгэдэлһээ И.Урбаньева, Г.Павлова, Л.Балдорьева гэгшэд болоно. Нүүзгшэ зондоо үзэгдэлн үргэлжлэн үлэжэ, Гэгэи багшын аиладхалые эхэ хамасамтнай аша туһадатүгэс хуряажа ерэхые хүсээбди.

А.МАЛАНОВА, фельдшер.

«Все было встарь, все повторится снова, и сладок нам лишь узнаванья миг».

О. МАНДЕЛЬШТАМ

СЕРЕБРО-ВЕЗДЕ СЕРЕБРО

Издrevле человек награди́л серебро свойствами и качествами на первый взгляд как бы и не присущие этому металлу. Это - благородный, драгоценный, пластичный, магический, дунный. Звук серебряных колокольчиков и колоколов самый чистый и звонкий. Духовые инструменты и трубы из серебра обладают самым чистым звуком.

Женщины всех времен и народов носили серебряные украшения с большим удовольствием, чем золотые. Это доказано археологическими находками в курганах и могилиниках Азии и Европы. Серебряная чеканка железных предметов, сбруи, пояса, огнива, оружия сохранились в культурах тюркских и монгольских народов до современности. Широко распространены украшения из серебра-серьги, браслеты, подвески. Серебряные украшения и предметы культа очень ценились. Из четырех драгоценных металлов - золота, серебра, меди и платины - серебро наиболее широко употребляется человеком для своих нужд.

Без серебра невозможно было бы создание кино и фотографии. Солнечный свет близ серебра и образ человека и его деятельность фиксируется в истории на кино и фотошленку.

Из свыше 80 металлов таблицы Менделеева только серебро обладает наименьшим удельным электрическим сопротивлением или другими словами - отличный проводник электронов и электрических импульсов. Это свойство серебра широко используется для нужд электронной техники. Целебные свойства воды приобретаемые ею после контакта с серебром были известны еще в глубокой древности. Об этом свидетельствуют медицинские труды, написанные на санскрите. В истории античного мира Геродот приводит сведения о том, что в V веке до н.э. Персидский царь Кир во время походов пользовался питьевой водой сохраняемой в серебряных «священных» сосудах. В индусских религиозных книгах встречаются упоминания об обеззараживании воды погружением раскаленного серебра, либо длительного контакта с этим металлом в обычных условиях. В некоторых странах существовали обычаи бросать в колодези серебряные монеты, а также хранить воду в серебряных чашах.

Церковь использовала это свойство серебряной воды и выпускала «святую воду», которая очень долго не портилась. На протяжении многих столетий люди не имели ни малейшего

представления о сущности происходящих процессов. Только в конце 19 века появились сообщения о способности металлов (меди, серебра) при контакте с водой убивать находящейся в ней микроорганизмы. Установлено, что наиболее сильное действие на бактерии оказывает серебро, затем медь и золото. Для исследования лечебных свойств серебра подключилось большое число ученых и врачей.

В нашей стране с 1930 года исследованиями и применением серебряной воды, препаратов серебра занимался академик Кульский Л.А. Он впервые разработал метод обеззараживания питьевой воды серебром и положил начало систематической разработке применения серебра. В последние годы интерес к серебряной воде сильно возрос. Серебро оказалось не только прекрасным консервантом питьевой воды и продуктов питания, но и хорошим лечебным средством.

Однако широкое применение серебряной воды сдерживалось недостаточными знаниями о его

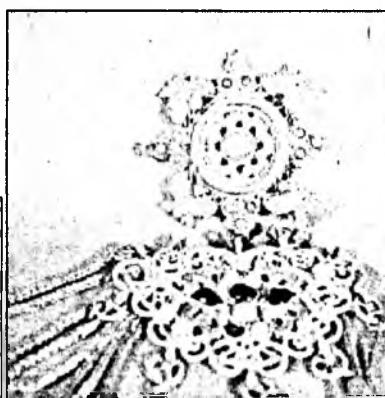
заболеваемость среди моряков. Высокую оценку серебряной воде дали наши космонавты. Практика показала, что обработка бортовых запасов питьевой воды

ЛЕЧЕБНОЕ СВОЙСТВО СЕРЕБРЯНОЙ ВОДЫ...

серебром обеспечивает сохранение ее высоких органолептических свойств при космических полетах различной продолжительности.

Серебро оказалось прекрасным консервантом минеральной воды. На многих заводах в нашей стране минеральную воду обеззараживают серебром.

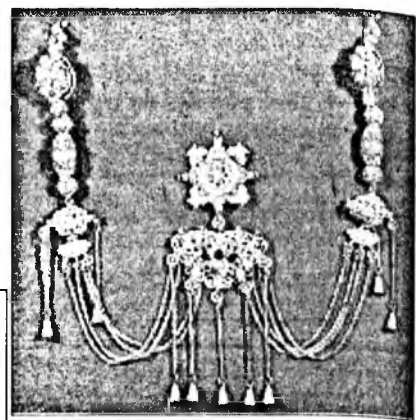

профилактики и лечения кокцидоза у кроликов и диспепсии у телят. В Башкирии серебряную воду применяли для профилактики и лечения пчел.

Использование серебряной воды дало хорошие результаты при получении меда у пчел. Доктор ветеринарных наук

Махонько А.В. лечил серебряной водой понос у поросят. Результаты лечения хорошие.

Таким образом подтверждаются свойства и качества серебра - благородный (благо родить - благополучие, успех), драгоценный (дорогую ценность - жизнь, здоровье), пластичный (гибкость, устойчивость).

... И УКРАШЕНИЕ ЛЕЧИТ

инфекцией, туберкулезной палочкой и др.).

б). Офтальмология (при конъюнктивите, блефарите, воспалении слезного мешка и др. воспалительных процессах).

в). ЛОР (при поражении наружного слухового прохода, воспалении среднего уха, фарингите, ларингите, гайморите, тонзиллите и рините, а также при различных формах ангины и гриппозных эпидемиях).

г). Терапия и эндокринология (при лечении язвы желудка и двенадцатиперстной кишки, хронического гастрита, сопровождающегося изжогами, при эндокринологических заболеваниях и нарушениях обмена веществ - диабете, диабете и др.).

д). Инфекционные заболевания (при дизентерии, брюшном тифе, паратифе, скарлатине, дифтерии).

е). Акушерство и гинекология (при различных воспалениях слизистой оболочки гинекологической сферы).

ж). Дерматология (при фурункулезе и грибковых поражениях кожи).

з). Стоматология.

Сенсационно открытие американского фармаколога Шарля Фокса, что сульфидион серебра обладает сильным противовирусным эффектом, в частности в отношении вируса СПИД. Это подтверждается и другими независимыми исследованиями. Сульфидион серебра применяется при лечении различных форм герпеса, ветряной оспы.

Минувшее столетие с лишним лет с начала серебряной химиотерапии и несмотря на солидный возраст препараты серебра не потеряли своей значимости для медицины.

Сергей ЧЕПЕНКО,
директор «Сангха».

Совместно с институтом клинической иммунологии СО РАМН, врачи высшей категории в «Сангхе» г.Улан-Удэ применяют в лечебных целях свыше семи наименований препаратов серебра. И серебро дарит прекрасные результаты по ряду сложных и хронических заболеваний. Устойчивые результаты получены по желудочно-кишечным заболеваниям, болезням суставов, хроническим гепатитам А, В, С, Д, урологическим заболеваниям, хроническим простатитам. Обнадеживают результаты по бронхиальной астме, хроническим бронхитам, хронической пневмонии.

токсичности. В исследованиях, проведенных АН УССР, с участием ряда санитарно-гигиенических институтов Минздрава УССР и Минздрава СССР установлено, что серебро как микроэлемент в допустимых концентрациях никаких изменений внутренних органов не производит. Более того замечено, что люди контактирующие с серебром становятся невосприимчивыми к инфекционным болезням. В начале 60-х годов 100 крупных сухогрузных судов Черноморского флота были оборудованы ионаторами для производства и хранения запасов серебряной пресной воды. Это позволило сократить валютные затраты на покупку питьевой воды в заграничных портах, снизило

Используется серебро в пищевой промышленности при консервировании и дезинфекции фруктовых и овощных соков и некоторых продуктов питания. Созданы специальные установки для получения серебряной воды.

Эффективность обработки воды серебром подтверждена эксплуатацией крупного водопровода в Иране и небольших городах Германии. Жители этих городов вместо хлорированной воды пьют серебряную воду. Замечено, что добавление серебряной воды к молоку продлит срок хранения до 4-5 суток. Серебряная вода применяется в ветеринарной практике. Так серебряную воду использовали в Выжницкой ветлаборатории для

Несомненно, что при употреблении препаратов серебра в биологически усвояемой форме в виде растворов и солей, свойства и качества серебра должны сообщаться и человеку согласно закона сохранения веществ как частного случая закона сохранения энергии.

В настоящее время энциклопедией по «Серебряной воде» является монография Л.А.Кульского, где приводятся рекомендации по применению серебряной воды.

а). Хирургия (при поражениях костей, мышц, суставов, лимфатических узлов и других органов, вызванных стрепто-стафилококковой

**СЛОЖНЫЕ ЗАПУЩЕННЫЕ
БОЛЕЗНИ СЕРЕБРОМ ЛЕЧАТ
ГАГАРИНА, 15
«САНГХА»**

хөөрлэдэһые мүнөөшье
хайн ханадагби.

Александр ахай тухай
юу мэдэхэби гэжэ дүү
хүбүүн Константинһаа
асуухадамни, тэрэ ингэжэ
хөөрөө бэлэй: «Гурбатай
байхадаа, Александр ахайн
пионерүүдэй лагерийн

алдалан унаа» гэхэн уйдхартай
мэдээсэл асарһан бэшэг эрээ
бэлэй.

Дайшалхы габьягайнгаа
түлөө Улаан Одоной, Эсэгэ
оронгоо хамгаалгын
орденуудаар, олон тоото
медальнуудаар Александр
ахамнай шагнагдаһан юм.

бураһан үетэн нүхэдни баһал
хорото дайһаа бусаагүй. Хэд бэ
гэбэл, Баданов Шой-Жалсан,
Дмитриев Сократ, Баяндуев
Антон, Цыдендамбаев Цыбен
гээд лэ хайрата хүбүүд эрхэ
сүлөөгэй түлөө ами наһаяа үгөө.

Андай ахаймнай ябаган
сэрэгэй полкын бүридэлдэ

бултыемнай хүл дээрэмнай
гаргаа, хүүгэдэйгээ жаргал,
ажабайдалые шодөөрөө хараа,
баясаа. Хайрата эжыдэ Аганья
Проконьевнадаа бүхы
наһаараа баярые хүргэн, дор
дохин, найханаар дурсан
ябахабди.

Түгэсхэлдөө юун гэжэ

ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛДЭМНАЙ НАНГИНААР ХАДУУГДАНХАЙ

(Аханарайнгаа, нютагайнгаа нүхэд хүбүүдэйнь
гурасхаалда)

ХЭДЫШЬЕ сагай үнгэрөө
һаа, хэтэ мүнхын дурасхаалда
үлэһэн, Эсэгэ оронойнгоо аша
туһада ами наһаяа хайрлаагүй
эрэлхэг зоригтой сэрэгшэд, тэрэ
тоодо манай аханарнай,
аханараймнай нүхэд хүбүүд
мартагдахагүй. Хоншье, юуншье
мартагдахагүй гэжэ
хэлэгдэһэнийнь гүн удхатай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын
Агууехэ дайн 1941 оной
июнийн 22-ой үдэр эхилээд,
аяар 1945 оной май харын эхин
болотор үргэлжэлэн юм гэжэ
манай арад зон мэдэнэ гээшэ.
Тиин эдэ хүрөөтэ жэлүүдэй
туршада манай гүрэн түрэдэ,
бүхы совет арадта хэды ехэ
хохидол, уйдхар гашуудал
үзүүлэгдэе гээшэб?! Юрэдөөл,
эдэ бүгэдые хэдыхэн үгэнүүдээр
хөөрэхын, бэшэхын аргагүй
бшуу.

Иалтын үдэрэй 53 жэлэй
оёе тэмдэглээд байхадаа, энэ
шуната дайнда хабаадалсажа,
гүрэн түрээ хамгаалалсаһан
хайрата аханар ба аханарайнгаа
нютагайн нүхэд тухай дурсан
хөөрэхэ хүсэлэнгэйб.

Манай гэртэжин - хоёр айлай
гэр бүлэ Алдыров Ахадайтан,
Албашеев Андайтан Яруунын
аймагай Эгэтэ нютагта
ажалуудаг хэн. Ахадайтан хоёр
хүбүүтэй, хоёр басагатай, харин
Андайтан хоёр хүбүүтэй, нэгэ
басагатай.

АЛЕКСАНДР АХАМНАЙ

1941 ондо Александр ахай
Эгэтэ нютагтаа уншалгын
байшангы (изба-читальня)
аагашаар ажалладаг хэн.
Уданшьегүй тэрэл зуниинь
аюулта дайн эхилээ бэлэй.
«Митингдэ ошогтой» гэжэ
нютагайнгаа хүн зоние
Александр ахаймнай уряалаад,
Удаань эндэр дээрэһээ үгэ
хэлэжэ, Эсэгэ ороноо
эрэлхэгээр хамгаалхые шангаар
уряалжа байһыень мүнөөшье
хүрэтэрөө мартадаггүйб.

Тэрэл июнь харада
нютагаймнай бүхы залуу
хүбүүдые Яруунын
Райвоенкомат дайнда
хабаадуулахаар сэрэгтэ татажа
эхилээ хэн. Ахайтаймни сугтаа
түрүүшын хаһада хэн гү, али
Удаа дараалан гү (мартаад
байнаб) фронтдо мордошодые
Антонов Далайшха, Бертагаев
Далайшха, Баяндуев Хүди,
Будаев Дымбыл-Даша,
Модогоров Капитон, Егоров
Ефим, Барнаков Баатар,
Бардаев Цыбан-Доржо, Дашиев
Дэлэг болон бусад олон
нүхэдүүдэйнь дайнда
үлэшээр бди, дахасалдан
ошолсобобди гэжэ манай
гэртэ хинэй дэ
нютагаар хидайнгаа

начальник байхадань,
Улаагта нуури
Анюултын хажуугаар
ахайтаяа лагерь
ошоһоноо хайн
ханадагби гэдэг.
Александр ахай
В.В. Куйбышевай
нэрэмжэтэ Нархатын
дунда хургуули
дүүргээд, һүүлдэнь
нэгэ жэл Улаан-Үдэдэ,
рабфакта нураха үедөө саг
зуура нютагаа ерэжэ,
пионерлагерийн начальнигаар
хүдэлөө хэн. Яруунынгаа
хургуулийн нүхэдөөр суг
буулгаһан фото-зурагынь намда
мүнөөшье бии».

Александр ахай сэрэгтэ
татагдаад, морин сэрэгэй
полкын бүридэлэй хургуулида 4
харын туршада Эрхүүдэ нураад,
1942 оной эхээр шуната
байлдаануудта хабаадалсахаа
мордоһон юм. Эрхүүдэ нураха
үедөө фото-зурагтай
түрүүшынгээ бэшэг 1941 оной
октябрийн 5-да эльгээгээ хэн.
Фото-зурагайн арада ингэжэ
бэшэгдэнхэй байгаа хэн:
«Түрэхэн дүү басаган Дусида
дурасхаал болгон, Александр
ахаһашни. 1941 оной
октябрийн 10-да буулгагдаа.
Эрхүү хото. Ч.В.И.У.»

Хоёрдохи фото-зурагынь
бэшэгтэйгээр Харьков хотын
госпитальһоо 1944 оной
апрелин 13-да эльгээгдэхэдэнь,
баһал аргагүй баярлаа хэмди.
«Тэндэ түрүүшынхиеэ
шархатаад аргалуулааб,
мүнөө дахинаа дайшалхы
добтолгодо ябанаб» гэжэ тэрэ
бэшэг соогоо Александр
ахаймнай дуулгаа хэн. Хирэ -
хирэ болоод лэ бэшэгүүд ержэ,
бидэнээ баярлуулжа байтараа,
үнихэнэй бэшэг ерэхээс
болишоо бэлэй.

Тиигээд байтараа «1945 оной
январийн 12-то хатуу шанга
тулалдаанай үедэ харата
дайсанай номондо майор
Алдыров Александр
Ахадаевич дайрагдажа,
Чехословакийн Янок тосхондо

АНДАЙ АХАЙМНАЙ

1941 ондо ехэ Андай ахаймни
Яруунынгаа аймагай Карл
Марксын нэрэмжэтэ колхоздоо
малай бригадые толгойлогшоор
хүдэлжэ байгаа. Тэрэл
жэлэйнгээ ноябрь харада Эсэгэ
оронгоо хамгаалгын Агууехэ
дайнда мордоһон юм.

1942 оной хабар болотор
Шэтын областьдо дайшалхы
тусхай хургуулида Андай
ахаймнай нуража гараад,
поездоор фронт тээшээ
дабшаха зуураа Могзон станци
дээрэһээ хэдэн хоногой табилга
абажа, нютагаа, гэртээ эрээ хэн.
Баярай уулзалтын хаһа дүүржэ,
үдэр хоногуудайнь хүсэхэдэ,
хаһаг тэргэтэй морёор Андай
ахайгаа Сагаан Нуурай үндэр
дабаан хүрэтэр хүргөөб.

ТЭНДЭ ахаймни ингэжэ хэлээ
бэлэй: «Иигээд саашаа ябагаар
Могзон станци хүрэхэб, ши
гэртээ буса даа». Тиинхэдэнь
һөөргөө Ярууна тээшээ мори
тэргээрээ хатаргаһаар ябатарни
һүнийн харанхы, удангүй хаб
харанхы болошоо бэлэй. Ехэл
тэрэ һүни айгаа хэм даа.
«Шонодо эдюулэ аа гүб» гэжэ
ехээр айһанаа мартадаггүйб.
Тиинээр ябатаргаа түрүүшын
заимкада хүржэ хоноод, хойто
үдэрһын Нархата тосхон
хүржэ хоноод, гурбадахи
үдэрөө гэртээ эрээ бэлэйб.

Дүү хүбүүн Константинһаа
баабай тухайгаа хөөрэхыень
хандаа хэмби. «1942 оной хабар
маматаяа хамта мори тэргээр
баабайгаа армида Мужыхын
МТС хүрэтэр хүргэхэнөө
мартадаггүйб. МТС-дэ эрээд,
Манхайтанда (Танганов)
хүрөөд, мориёо хэрэлсидэнь
уяад, гэртэ ороо хэмди.
Тиинхэдэний тэдэнгэдэ
баабаймнай шэхэ хатуутай
Ямпиллов гэжэ нүхэрһын байгаа
хэн...»

Андай ахайн нүхэд хүбүүд,
түрэлхидынь 1941-1942 онуудаар
олоороо дайнда мордоо бэлэй:
Болдоев Иван, Ундонов
Хандабай, Тарнуев Обогой,
Ундонов Петр. Намтай хамта

дайлаадаа. «1945 оной мартын
31-дэ Венгридэ Дворий гэхэн
тосхоной дэргэдэ болоһон
хатуу шанга тулалдаанай үедэ
харата дайсанай номондо
дайрагдажа, баатарай үхэлөөр
алдалан унаа» гэхэн уйдхар
гашуудалтай саарһан эрээ
бэлэй. Олон түрэлхидэйнгөө,
төөдэйи, мамын, бусад зоной
бархиралдан гуниглажа
байһыень хайн ханадагби.

хэлэлтэйб гэхэдэ, энэ шуната
дайһаа амиды мэндэ нютагаа
бусажа эрээд, дайнай һүүлээрхи
шөрүүн жэлүүдтэ һандарһан,
доройтоһон ажыхыгаа
һэргээлсэхэн, бодхоолсоһон
дайнай, мүн ара талын ажадда
хамсыгаа шуужа хүдэлхэн бүхы
ветерануудта ута наһа, удаан
жаргал хүсэнэб. Ами наһаяа
манай, үри хүүгэдэйнгөө
жаргалай түлөө гамнаагүй

Сагай эрьесэ хэды түргэн бэ
даа... Мүнөө баабайн, эжын,
ахайнуудай үргэһэн, хурһан
үхи хүбүүдынь булта өөһэдөө
хүгшэн баабайнар, хүгшэн
эжынэр болонхой. Андай,
Александр ахайнуудаймни
түрэхэншье, үргэхэншье
үхибүүдынь, аша зээнэрһын
эдэб мэргэжэлээр ажалладаг,
арад зондоо аша туһатай хүнүүд
болонхой. Зоотехник, багша,
бухгалтер, ветеринар, электрик,
жолоошон, бусад бэрхэ
мэргэжэлтэд энэ хоёр айлай
бүлэһөө урган гараа.

Хайрата эжымнай -
найхандаймнай бултыемнай
үргэжэ, гарыемнай ганзагада,
хүлыемнай дүрөөдэ хүргөөд,
ашата ажалай жолоо барюулаад
табиһан ехэ буянтай юм.

1992 ондо 83 хүрэжэ,
бурханайнгаа орондо ошоо хэн.
Дайнай үсын хатуу хүндэ сагта,
һүүлдэшье нүхэргүйгөөр

аханараймнай найхан дурасхаал
сэдьхэлдэмнай хэтэ мүнхэдөө
үлэхэл!

АВТОРНАА: «Буряад үнэн»
газетын гээ бүхы коллективтэ
баярай үгэнүүдые хүргэнэб.
Үгэр бүхэндэ «Үнэн» газеттэ
дуратайгаар уншадагби.
Минии гурсалга-бэшэг
«Дүхэригтөө» гаргаха бэээт
гэжэ найданаб. Ажалдатнай
амжалта, элүүр энхэ, эбтэй
зетэй ажауухыетнай,
ажаллахыетнай үрел болон
хүргэнэб. Хайн даа.

Евдокия АЛДЫРОВА,
ажалай ветеран.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:
Александр Ахадаевич Алдыров
(1941 оной октябрь); анда нүхэд
Капитон Модогоров, Ринчин-
Нима Доржиев, Александр
Алдыров; А.А.Албашеев нүхэр
хүбүүнтээ; Андай Албашеевич
Албашеев наһанайнгаа нүхэр
Аганья Проконьевнатаяа.

Гэр бүлһын альбомһоо.

Үдэрэй үзэгдэлнүүд, Үе сагай шэнжэнүүд

урдаа табиһан хариин хүрэнгэтэ гүрэнүүд юундэ сэхээ хэлэбэ гэшэб. Дэлгүүр хадаа өөрөө өөрыгөө шэглүүлэн хүтэлдэг юм гэжэ мэхэлхэ, Россин эконоимикодо гүрэнэй оролсохые, хамһалсахые хорихо

НАЙДУУЛГАНУУДЫЕНЬ ХҮЛЭЭГЭЭД ПЭ...

Һүүлэй үедэ США-гай долларой үнэтэй боложо эжилһэн саһаа хойшо республикын бүхэ аймагууд, һуурин тосхонуудта эдэз хоолой сэн аргагүй ехээр нэмэбэ. Энээнэй хажуугаар үндэр наһатай үбгэд, хүгшэдэй пенси, үхибүүдэй абадаг тэдхэмжэ хэдэн һараар абтахалаа болонхой.

- Тэрэ доллар гээшэнь яахадаа бидэнэрэй ажабайдалда орохо болоо юм. Урдандаа энэ мүнгэн тухай хөөрэлдэдэггүй һэм шуубди. Ябаа-ябаа капиталистнуудай һабарта орожо эжилбэ гээшэ гүбди? Хэндээ хэрэгтэй юм. Манай гүрэнэй, республикын хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүгэдые һайн мэдэжэ байгаад, бидэнэрэе яахадаа иигэжэ доромжолно, гомодхооно гээшэб. Магазинай таг дээрэ табяатай килограммынь 50-60 түхэригэй колбаса, тоһо, зөөхэй харахадаа, шүлһэмнай гоожонол, - гэжэ үбгэд, хүгшэд тон зүб гайхалданал даа.

Республикын томо предприятинууд болон бусад захиргаан, эмхэнүүд Буряад Республикын Пенсийн жасада хэдэн һараар түлбэриез оруулхалаа болонхой байха юм. Шалтагаанинь гэхэдэ, мүнөөхи зоболонто мүнгэн. Энээнһээ боложо, пенсионернүүд бүхынанаһан соогоо олоһон жаахан пенсиез саг соонь абахалаа болёо ха юм.

- Сэхьень хэлэхэдэ, Пенсийн жасада үгтэхэ ёһотой мүнгээз түлэхэ аад, аргагүйдэнбди. Тиибэ яабашье, һарын дүүрэгтэр 60 миллион түхэригөө түлэхэбди, - гэжэ ЛВРЗ-гэй директор А.С.Коренев сугларагшадые нэгэ зүблөөнэй үедэ найдуулжа байгаа һэн.

Республикын Пенсийн жасада эгээл ехэ үр шэритэй Гусинозерскын ГРЭС болон бусад бүлгэдаа иимэ найдуулга хэхээр. Зүгөөр мүнгэгүй эдэнэрһээ хэзээ үриез түлэхэнь мэдэгдэнэгүй гээшэл даа. Бүхэ эдэ найдуулгануудыень хүлээгээд һуухаһаа ондоо юун байхаб!

Тиийһээ тийтэрээ «Гүрэнэй пенсинүүдые түлэхэ талаар тохёолдоһон онго түгшүүрилтэй байдал болон тэрэниие заһах нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» гэхэн Буряад Республикын Президентын Зарлигай хүсэндөө орожо, хоһорһон бидэнэртээ туһалхыень хүлээхэ баатай болонбди.

•Бадма ЦЫРЕМПИЛОВ, ажалай ветеран.

ПРИМАКОВОЙ ПРАВИТЕЛЬСТВЪЕ УРДАА ХАРАХА САГ ЕРЭЭ

1998 оной октябриин 7-ной үдэр Бүхэроссин буруушаалгын акци олон мянган зоной хабаадалгатайгаар, тон эдэбхитэйгээр үнгэрөө.

Россие үгы хэхэ гэхэн дайн боложо байна, ород арадые аян хюдаха үйлэ хэрэг ябуулагдана, СССР-ые һандаргаһанда адляар Россие һандарган, Ураалай шэлээр хубаажэ абаха, Баруун гүрэнүүдэй ба США-гай колони болгохо хэрэг хариин хүрэнгэтэ гүрэнүүд ябуулна гэжэ тон эли болонхой. Энээн тухай ородой элитэ ехэ эрдэмтэ Александр Зиновьевой хэлэжэ байдагынь мэдэжэ.

Хэды тийгээшье һаань, капиталис ороноудта хүн зон ажаһуунал ха юм, иимэ сагай ерээ хада бидэшье капиталис общество соо ажаһууха болоо бээбди, Россин Президентын ойро хүрэнһэй хэрэггүй, байдал тийһээр заһарна бээ гэжэ һанадаг хүнүүд үшөөл би ха юм. Энэ теэд тон ехэ эндүүрэл!

Ельцинэй Президент байгаа сагта зоной байдал һайжараа гэжэ байхагүй! Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй ябуулжа байһан «реформо» ажалша арад түмэнэй тала хараһан реформо бэшэ! Юундэб гэхэдэ, тэрэ хариин хүрэнгэтэ гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, Клинтонэй, Коллиин, бусадай заабари доро хүдэлнэ.

Һүүлэй 4-5. һара соо үргэлжэлжэ байһан Правительствын, эконоимкын, мүнгэнэй талаар шахардуу байлга долоон жэл соо хэгдэһэн «реформын» панхарууталгы гэршэлнэ ха юм. Ондоо байха арганы үгы һэн! Гайдар, Чубайс, Черномырдин, Ельцин өөрөө дэлгүүрэй эконоимко эрхилбэбди, эконоимикодо гүрэнэй оролсоһоной хэрэг үгы, дэлгүүр гээшэ өөрөө өөрыгөө залан хүтэлхэ шадалтай юм гэжэ сэхэрхэхэдээ, тэдэ хари гүрэнүүдэй эконоимческа экспертнүүдэй заабариине дабтана ха юм. Рузвельт 30-аад онуудһаа захалжа, США-гай эконоимкы гүрэнэй зүгһөө хинан заладаг болонхой байна. СССР-эй түсэбтэ социалис эконоимкын нүлөөн доро нэбтэрүүлгэдэһэн энэ туршалга капиталис системые зэрлиг байдалһаань гаргажа, хүнэй шарайтай болгонһон түүхэтэй. Тэрэгхэнһээ хойшо ехэ ехэ капиталис гүрэнүүд эконоимкыо мүнгөөр гүрэнэй зүгһөө тэдхэдэг гуримтай болонхой.

Россие үгы хэхэ, өөһэдынгөө колони болгохо гэжэ зорилго

зэргэтэй ха юм. Клинтонүүд, Колльнууд, «демокрадууд» - россиянуудай гараар Россин эконоимкы, мүнгэнэй системые һандараажэ шадаа, фабрика, заводуудые байлгажа, х ү д ө ө а ж а х ы е унагаажэ, х ү н з о н и е с а л и н хүлһэнһөөнь, пенси, стипендинүүдһэнь холодуулжа шадаа.

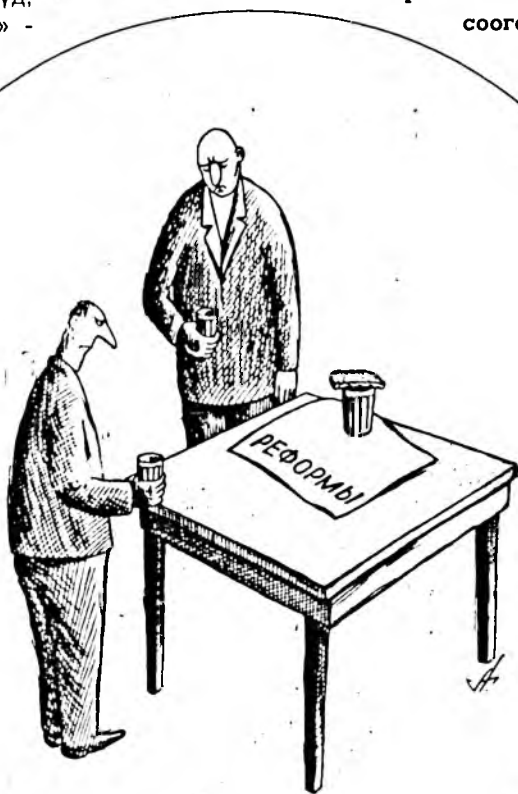
Япоңцууд Курилын урда аралнуудые абаһамнай гэжэ байха. Чечен Республика Россияһаа амьарлаһамнай гэжэ байха. Ганса үгөөр хэлэхэдэ, Россин, СССР мэтэ, гүрэн түрэ бэшэ боложо һандаржа уналга үлөө.

Иимэ эрхэ байдал соо Ельциниие тушаалһаань буулгаха, оронойнгоо эконоимкы гүрэнэй зүгһөө хинаха, мүнгөөр тэдхэхэ, тийгэжэ реформы хубилгаха гээшэ мүнөөдэрэй тон зүб эрилтэ болон! Би 1998 оной октябриин 7-ной Бүхэроссин политическэ буһалгаае сүм дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэб! Энэ үдэр Улаан-Удын Соведагүдэй талмай дээрэ жагсаалда хабаадаһан ажалшадһаа эхилээд, Москвагай Бүхэтэр хүүргэ дээрэ хэдэн һарын туршадэ жагсаалда байһан эрэлхэг шахтёрнууд хүрэтэр тэмсэлшэдтэ талархалаа мэдүүлнэб!

Олоной хэрэг бүтэхэ зэргэтэй! Германида Колль тушаалһаа хийдээ. США амараглаха дуратай Президенттэй байшаба ха юм. «Импичмент» гэхэн үгэ ганса Клинтонэй бэшэ, мүн Ельцинэй толгой дээрэ буунхай. Хүтэрэлдөөд ябаһан нүхэдүүдтэ яагаа адлирхуу хуби заяан тудадэ юм гэжэ гайхахаш.

Примаковой Правительствоые урдаа хараха саг ерээбэ. Теэд Примаковто мүнөөнһөө һаад ушаруулжа захаланхай. Россие абарха зам социализм, түсэбтэ эконоимко болонго. Теэд энээнине «демокрадууд» дуулаха дурегүй юм ааб даа. Арад зомнай ганса «демокрадуудһаа» бүридэдэггүй гэжэ хараадаа абалсаха хэрэгтэй бологдоно.

Э. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

ХЭЗЭЭБ ДАА ҺАЙН САГ ЕРЭХЭ

Үри хүүгэдтээ орхигдоһондоо юм гү, али гансаардажа, тулгуур тулаһан, һаншаг буурал болоһон, муу хубсаһа «хэдэрэнхэй», үлбэр тулгуур зарим наһажаал зон һүүлэй үедэ үйлсэдэ, үгы һаа, дэлгүүрэй үүдэнэй захадэ зогсожо, мүнгэ, эдихэ ууха юумэ гуйраншалжа ябадаг болошоо. Эдээнине хараад, «эдэмнай эрэлхэг зоригтойгоор дайнда дайралдаһан, мүн ара талада ажаллаһан, Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө, нэрэ хүндые хамгаалсаһан, бүхыарга шадалаа гаргажа, шэнэ байдал тогтоһон, эмхидхэхэн хүнүүд... Тиийхэдэ «хожомоо жаргалтай, үри хүүгэднай үнэр баян һууһай» гэжэ үнэн сэдхэлһээ найдажа ябаһан хүнүүд ха юм» гэжэ һанаха ба тэдэниие хайрлаһашье саг ерэдэг.

- Ямар саг болоо гээшэб?! Бидэ залуудаа хэды хүдэлдэг һэнбибди. Харин мүнөөнэй залуушуул хүдэлхэ зоригшьөгүй, шадахашьөгүй, тиимэһээ ажабайдалнай һандарна ёһотой. Эдэнэй түлөө оролдообди, харин мүнөө... - гэжэ наһажаал зоной гэмэрэн, гайхан хэлэхые нэгэтэ бэшэ трамвай, автобус соогуур болон бусад газарта шагнаха ушар дайралдадаг.

Үнэхөөрөөшье, эдэмнай бидэнэй түлөө оролдоһон хүнүүд. Харин һүүлэй үедэ хотонуудта болон худөө нютагуудта наһатайшуулай интернат-байшанууд, ветерануудай гэрнүүд нээгдэнэ. Тэндэ элдэб шалтагаанаар гансаараа үлэһэн хүгшэн зон байрлана. Тэдэнэй сэдхэлһэйн байдал ямар бэ?! Шадал тэнхээгүй, тулгуурханууд болонхой баарһадые хараад, «хүгшэрхын далай бэрхэтэй» гэхэн арадай сэхсэн үгэ ойндoo оруулхаш.

Теэд хүнэй наһан мүнхэ бэшэ... Ходо залуу ябахагүйбди, хүн бүхэндэ хүгшэрхэ наһан ерэдэг. Одо мүшэдшье мянган, түмэн жэлнүүдтэ гэрэлтээшье һаа, баһал хэмжээтэй. Гэхэтэй хамта замби түбидэ, хорбоо юртэмсэдэ алишье юумэн мүнхэ бэшэ. Хамаг юумэн хубилжа байдаг. Хуушарһанинь үмхирэн һалажа хосордог, шэнэнь урган мандадаг. Сансарын, байгаалиин жама ёһо иимэл ха юм даа.

Харин һүүлэй үедэ оршон тойронхи ажабайдалдамнай олоһон һайншье, муушье хубиллтанууд дайралдана. Мүнөө сагай зон алибаа юушье үнэн зүбөөр сэгнэжэ, сэхьень хэлэнгүй, буруу һаань «буруу» гэжэ хэлэжэ шаданагүй, үгы һаа, худалаар хэлэнэ. «Урданай саг, мүнөөнэй саг - эдэ хоёр юугээрээ илгаатайб?» гэхэн асуудалда ямар харюу үгэлтэйб?!

Миний һанахада, урдандаа үбгэд хүгшэднай бурханаа тахяад, үри хүүгэдэ хаража, жаргажа, тэдээнэйнгээ дунда хүндэтэй һуудаг байгаа. Харин мүнөө ажабайдалдамнай хүнэй һанаанда ороогүй элдэб ушарнууд дайралдана гээд үшөө дахин дабтая. Юуб гэхэдэ, зарим хүгшэшүүлнай гэр бараагүй үлэһэндөө, газар хононо. Үбшэн, үлэн хоһон, даарашаһан эдээнине харахадаа, хэзээб даа нэгэтэ һайн саг ерэхэ бээ, хүнүүд даараха, үлдэхээ болихо бээ гэжэ ехэтэ найдахаш. Сагай гүйдэл түргэн гэдэг. Жабхаланта, баяртай саг түргэн өрыш!!!

Светлана ЖИГИТОВА

самостоятельное явление, а как диалектное ответвление монгольского языка. Более того, в связи с подобным ложным пониманием ставится даже вопрос о переходе литературного языка на халха-монгольскую диалектную основу.

Но еще в своей кандидатской диссертации «Язык старомонгольской

особенности данного объекта исследования. Однако дальнейшее углубленное изучение особенностей в употреблении падежей, притяжений, глагольных форм, причастных и деепричастных оборотов, простых и сложных предложений, по утверждению автора, невозможно без широкого применения статистических методов исследования.

племена, отнюдь не является чем-то раз навсегда установившимся, а под влиянием местных наречий и говоров подвергался изменениям, и в результате такого процесса образовались «литературные наречия» или «областные литературные языки» (Б.Я.Владимирцов), бурятский извод старомонгольского языка (Т.А.Бертагаев), бурятский,

народности был приостановлен, следовательно, и языковое общение между отдельными частями бурятской народности было прекращено. Совершенно естественным и верным по констатации автора монографии, является мнение ученых о том, что с древности берет свое начало такая наиболее характерная особенность бурятского языка, как наличие фарингального «h» вместо общемонгольского «с». Причем возникновение этого фонетического явления правильно объясняется влиянием тунгусской группы алтайских языков.

Распад монгольской империи, начавшейся в XIV веке, привел к возвращению ряда бурятских племен и родов на свою древнюю родину вокруг Байкала и к консолидации их в единую народность. А дальнейшее развитие бурятского народа и его языка связано с присоединением Бурятии к России в середине XVII века. Вхождение монголов в состав Маньчжурской империи коренным образом изменило судьбу монголов и бурят, развитие их языка и письменности, что и доказывалось в главах этой монографии: «Письмо и фонетика», «Лексика», «Морфология и синтаксис».

Таким образом, в монографии констатируется наличие ряда графических, фонетических, морфологических и синтаксических особенностей, которые имеются в языке и письме старобурятских памятников. Из всего изложенного /выше/ в заключении этого капитального труда делается общий вывод о бурятском характере изучаемого языка и письменности. Поскольку фонетический строй, грамматическая структура, основной словарный фонд и словарный состав языка старобурятских памятников по своему характеру являются бурятскими, то, по выводам автора, этот язык и есть старобурятский литературно-письменный язык дореволюционной бурятской народности. А если же этот язык определить как диалект старомонгольского языка, то нужно признать, что он был подчинен в своем развитии внутреннему закону развития не бурятского, а монгольского языка. Но однако, факты говорят об обратном, а именно: этот язык был подчинен в своем развитии внутренним законам бурятского языка. Вот почему также нельзя считать приемлемым для старобурятского языка, по мнению Д.Н.Доржиева, такие названия, как литературное наречие, областной литературный язык и другие дефиниции.

Пожелаем юбиляру здоровья, успехов и надеемся, что он еще порадует нас новыми научными исследованиями.

М. МАТВЕЕВА, кандидат филологических наук, доцент БГУ.

ПРОФЕССОР ДАША - НИМА ДОРЖИЕВ

Доржиев Даша-Нима Доржиевич родился в 1928 году в урочище Кильгица Агинского автономного округа Читинской области. Доктор филологических наук, профессор кафедры бурятской филологии. Окончил в 1952 году бурятское отделение историко-филологического факультета БГУПИ, в 1955 г. аспирантуру Института востоковедения АН СССР. Работал ассистентом, доцентом, зав. кафедрой бурятского языка и литературы БГУПИ (1955-1965; 1965-1972), преподавателем бурятского языка и литературы Агинского педагогического училища (1972-1989), профессор кафедры бурятской филологии БГУ с 1989г.

Доктор филологических наук, профессор Бурятского государственного университета Даша-Нима Доржиевич Доржиев по праву считается признанным авторитетом, крупным специалистом на ниве бурятского языка, автором уникальных научных работ по этой теме: «О причастных и деепричастных оборотах бурятского языка», «Вопросы обособления в бурятском языке», «Об особенностях синтаксиса языка ранних деловых бумаг бурят», «Употребление падежей в «Прошении Арьяева» и в «Рапорте Моджиева», «Ранние памятники письменности», «О старом бурятском делопроизводстве», «Бурятский перевод сочинения Цзонкавы «Ламрим чен-по», «Бурятский язык. Синтаксис», «Язык старомонгольской письменности Бурятии», «Хрестоматия старописьменного языка» и другие.

Но квинтэссенцией всех его исследований на поприще родного языка стала монография «Старобурятский язык», изданная в 1992 году в Улан-Удэ. Говоря об актуальности этой темы, автор подчеркивает в своей монографии, что вопросы истории бурятского языка и письменности, в частности, вопросы развития литературного языка и письменности нашего народа дооктябрьского периода до сего времени не нашли окончательного решения. Более того, до сих пор продолжает бытовать ошибочное мнение о том, что буряты как самостоятельная нация до отменного времени, мол, не имели своего литературного языка, а лишь пользовались старомонгольской письменностью. И, как вывод, подобный аспект рассматривается не как

письменности Бурятии», блестяще защищенной в 1955 году в Институте востоковедения АН СССР, Д.Н. Доржиев впервые в монголоведении поднял эту актуальную тему и на основе изучения памятников письменности из архивов и хранилищ Москвы, тогдашнего Ленинграда и Улан-Удэ пришел к выводу, что бурятский язык носит ментальный характер и является старобурятским литературно-письменным языком.

В упомянутой монографии известный бурятовед значительно расширил круг исследуемой монгольской части материала, что стало возможным, по словам ученого, в связи со значительным развитием современных научных контактов. Автор неоднократно выезжал в научную командировку в древнюю Монголию, где продолжил и углубил научную работу по изучению памятников старомонгольского языка и письменности в архивах четырех бывших ханств соседней страны XVIII-начала XX веков: Цэцэн-хановского, Тушету-хановского, Засагта-хановского и Сайн-ноён-хановского аймаков. Подобным образом бурятским языковедом по сути впервые был подвергнут всестороннему комплексному монографическому исследованию письменный язык монголов и бурят в сравнительном плане.

Основной метод исследования - историко-сравнительный. В монографии подвергнуты специально-всестороннему сравнительно-историческому исследованию письмо и фонетика, лексика, фразеология, морфология и синтаксис старомонгольского и старобурятского письменных языков. Для этого необходимо было выявить основные, наиболее доступные для начального изучения особенности языка и письма. Ученый констатирует, что с расширением исследовательских работ по истории языка и письменности бурят и монголов будут, разумеется, выявлены и иные

В итоге многолетнего изучения старобурятских и старомонгольских деловых, правовых, исторических и художественных памятников письменности исследователь приходит к принципиальному выводу о том, что язык этот как дефиниция по своему происхождению и характеру является не монгольским, а бурятским как в плане письменности, так и в отношении литературного произношения. Данный аспект имеет, в свою очередь, исключительно важную практическую значимость. В первых, подтверждается факт наличия литературного языка и письменности бурят еще задолго до образования СССР, во вторых, он открывает возможность дальнейших научных исследований, а также дает богатый материал для изучения истории письменности, языка и литературы нашего народа в школах, колледжах, вузах не только Бурятии, но и двух автономных бурятских округов.

Ретроспективный взгляд на данный объект исследования показывает, что по вопросу о характере языка и письменности бурят дореволюционного периода у монголистов существовали и существуют разные мнения, которые можно было бы свести к двум:

1. Традиционное мнение или взгляды отечественных монголистов старшего и среднего поколения (Я.Шмидт, О.Ковалевский, А.Бобровников, А.Позднеев и другие) и их современных последователей (Ц.Цыдендамбаев и другие), суть которых заключается в том, что буряты не имели своей письменности и литературно-письменного языка в дореволюционную эпоху, а пользовались старомонгольским языком и письменностью.

2. Нетрадиционное мнение или взгляды отечественных монголистов последующих поколений, суть которых заключается в утверждении о том, что классический старописьменный монгольский язык, обслуживавший монголоязычные народы и

кальмыцкий, халхасский и т.д. литературные или письменные языки (А.Д.Руднев), национальные формы литературного языка и письменности бурят (Т.А.Бурдукова).

В разделе монографии «Общий ход становления и развития бурятского народа, его языка и письменности в исторически обозримом прошлом» автор обосновывает точку зрения о том, что буряты не являются частью монгольского народа (как думали раньше или же стараются утверждать некоторые исследователи), а наоборот буряты как народ исторически отпочковались от лесостепных баргутов Прибайкалья и развивались самостоятельно вокруг двух древних монголоязычных племен - хоринцев и эхиритов.

Именно к дочингисовским временам относится возникновение легенды о Баргаторе, о его трех сыновьях, о старшем сыне Бурядае, который после кончины отца переселился на северную сторону Байкала, продолжил отцовское хозяйство, о среднем сыне Уледэе, который был человеком воинственным и уехал на ратные дела в западном направлении; о младшем сыне Хоридое, любителе охоты и скотоводства, оставшемся хранить отцовский очаг в Баргузине.

В «Сокровенном сказании монголов» впервые упоминаются ойрат-буряты, т.е. бурятские племена, входившие в состав ойратской конфедерации. После разгрома найманского ханства Чингисханом ойраты, в том числе олесты, т.е. потомки Уледэя, переселились на Алтай из пределов Восьмиречья, т.е. Приангарья. Что касается потомков легендарного Бурядая, то они составляют роды северобайкальских эхиритов и булагатов. Хоринцы же вместе с туматами были переселены на юг за отчаянное сопротивление войскам Чингис-хана. В эпоху образования монгольской империи бурятские племена и роды были разбросаны по разным местам, и вопрос образования единой бурятской

с 26 октября по 1 ноября 1998 года

**26 ОКТЯБРЯ,
ПОНЕДЕЛЬНИК****ОРТ**

7.00 Доброе утро
10.00 Новости
10.15 «Жестокий ангел»
11.20 Здоровье
10.50 Поле чудес
12.50 Домашняя библиотека
13.00 Новости
13.15 Вместе
14.00 Золотая серия «Невероятные приключения итальянцев в России»
16.00 Новости
16.15 «Новые приключения Синдбада»
16.50 Звездный час
17.30 До 16 и старше...
18.00 «Жестокий ангел»
19.00 Новости
19.15 Угадай мелодию
19.45 Час пик
20.00 Время и мы
20.45 «На ножах»
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.45 Детектив «Дело пестрых»
00.35 Футбольное обозрение
01.05 Новости (до 01.30)

РОССИЯ

8.00 Доброе утро, Россия
10.15 Дежурная часть
11.00 Санта-Барбара
11.45 Музыка, музыка...
12.00 Вести
12.30 «Графиня де Монсоро»
16.00 Вести
16.35 «Династия-2: Семья Колби»
Бурятское ТВ
16.20 Программа передач
16.25 Мультфильмы
17.05 Худ. фильм «Сердце Бонивура» 2 с.
18.10 Улур
18.35 Мы и налоги
18.50 Рек-тайм
19.00 Байгал
19.15 Дела деревенские
19.35 Арадай Хурап
19.55 Пульс
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Репортаж
21.05 Ломоносовская драма
21.55 ПСИ фактор
23.55 «Слепитель»
27.00 Вести

Бурятское ТВ

17.30 Программа передач
17.35 К 80-летию ВЛКСМ. Тел. худ. фильм «Сердце Бонивура» 1 с.
18.40 Видеозапись «Рыбацкое счастье»
19.50 Рек-тайм
19.00 Байгал

**27 ОКТЯБРЯ,
ВТОРНИК****ОРТ**

7.00 Доброе утро
10.00 Новости
10.15 «Жестокий ангел»
11.15 Серебряный шар. Алла Тарасова
12.00 Мультфильм
12.20 Смехопанорама
12.50 Домашняя библиотека
13.00 Новости
13.15 Вместе
14.05 «Место встречи изменить нельзя» 3 с.
15.30 «Альберт - пятый мушкетер»
16.00 Новости
16.15 «Новые приключения Синдбада»
16.45 Счастливый случай
17.30 До 16 и старше...
18.00 «Жестокий ангел»
19.00 Новости
19.15 Угадай мелодию
19.45 Час пик
20.00 Тема
20.45 «На ножах»
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.45 Столетие МХАТа. Торжественная церемония.
01.55 Новости (до 02.20)

РОССИЯ

8.00 Доброе утро, Россия
10.15 Дежурная часть
11.00 «Санта-Барбара»
11.45 Музыка, музыка...
12.00 Вести
12.30 «Графиня де Монсоро»
16.00 Вести
16.35 «Династия-2: Семья Колби»
Бурятское ТВ
16.20 Программа передач
16.25 Мультфильмы
17.05 Худ. фильм «Сердце Бонивура» 2 с.
18.10 Улур
18.35 Мы и налоги
18.50 Рек-тайм
19.00 Байгал
19.15 Дела деревенские
19.35 Арадай Хурап
19.55 Пульс
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Репортаж
21.05 Ломоносовская драма
21.55 ПСИ фактор
23.55 «Слепитель»
27.00 Вести

Бурятское ТВ

16.20 Программа передач
16.25 Мультфильмы
17.05 Худ. фильм «Сердце Бонивура» 2 с.
18.10 Улур
18.35 Мы и налоги
18.50 Рек-тайм
19.00 Байгал
19.15 Дела деревенские
19.35 Арадай Хурап
19.55 Пульс
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Репортаж
21.05 Ломоносовская драма
21.55 ПСИ фактор
23.55 «Слепитель»
27.00 Вести

**28 ОКТЯБРЯ,
СРЕДА****ОРТ**

7.00 Доброе утро
10.00 Новости
10.15 «Жестокий ангел»
11.20 Тема
12.15 В мире животных
12.50 Домашняя библиотека
13.00 Новости
13.15 Вместе
14.05 «Место встречи изменить нельзя» 4 с.
15.30 «Альберт - пятый мушкетер»
16.00 Новости
16.15 «Новые приключения Синдбада»
16.45 Зов джунглей
17.10 Детские анекдоты
17.30 До 16 и старше...
18.00 «Жестокий ангел»
19.00 Новости
19.15 Угадай мелодию
19.45 Час пик
20.00 Тема
20.45 «На ножах»
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.45 Комедия «Отец невесты» спасения»
00.45 Программа «Служба спасения»
01.20 Новости
01.35 Хоккей. Евролига. «Скотиш Игла» (Великобритания) - «Ак Барс» (Казань). (до 02.35)

РОССИЯ

8.00 Доброе утро, Россия
10.15 Дежурная часть
11.00 «Санта-Барбара»
11.45 Музыка, музыка...
12.00 Вести
12.30 «Графиня де Монсоро»
13.20 Старая квартира. Год 1972.
Часть 1-ая.
14.30 «Марьяна роцца»
15.00 Вести
15.35 «Династия-2: Семья Колби»
Бурятское ТВ
16.28 Программа передач
16.25 Телефильм
17.05 Худ. фильм «Сердце Бонивура» 3 с.
18.10 Улур
18.35 Мы и налоги
18.50 Рек-тайм
19.00 Байгал
19.15 Дела деревенские
19.35 Арадай Хурап
19.55 Пульс
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Репортаж
21.05 Ломоносовская драма
21.55 ПСИ фактор
23.55 «Слепитель»
27.00 Вести

РОССИЯ

8.00 Доброе утро, Россия
10.15 Дежурная часть
11.00 «Санта-Барбара»
11.45 Музыка, музыка...
12.00 Вести
12.30 «Графиня де Монсоро»
13.20 Старая квартира. Год 1972.
Часть 1-ая.
14.30 «Марьяна роцца»
15.00 Вести
15.35 «Династия-2: Семья Колби»
Бурятское ТВ
16.28 Программа передач
16.25 Телефильм
17.05 Худ. фильм «Сердце Бонивура» 3 с.
18.10 Улур
18.35 Мы и налоги
18.50 Рек-тайм
19.00 Байгал
19.15 Дела деревенские
19.35 Арадай Хурап
19.55 Пульс
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Репортаж
21.05 Ломоносовская драма
21.55 ПСИ фактор
23.55 «Слепитель»
27.00 Вести

**29 ОКТЯБРЯ,
ЧЕТВЕРГ****ОРТ**

7.00 Доброе утро
10.00 Новости
10.15 «Жестокий ангел»
11.20 Человек и закон
12.05 Клуб путешественников
12.50 Домашняя библиотека
13.00 Новости
13.15 Вместе
14.05 «Место встречи изменить нельзя» 5 закл. с.
15.35 «Невероятные приключения Джинни Квеста» (закл. с.)
16.00 Новости
16.15 «Новые приключения Синдбада»
16.45 Классная компания
17.05 Умники и умницы
17.30 До 16 и старше...
18.00 «Жестокий ангел»
19.00 Новости
19.15 Эти забавные животные
19.45 Час пик
20.05 В поисках утраченного. Игорь Ильинский
20.45 «На ножах»
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.45 Лирическая комедия «Это женщина в огне»
00.35 «Тихий дом» для революционеров и олигархов»
01.00 Новости (до 01.25)

РОССИЯ

8.00 Доброе утро, Россия
10.15 Дежурная часть
11.00 Санта-Барбара
11.45 Музыка, музыка...
12.00 Вести
12.30 Графиня де Монсоро
13.25 Старая квартира. Год 1972-ой. Часть 2-ая.
14.30 «Марьяна роцца»
15.00 Вести
15.35 «Династия-2: Семья Колби»
Бурятское ТВ
16.20 «3, 4...»
16.35 Сагаи хурдэ. Творческий портрет писателя Владимира Гармаева.
17.00 «Сердце Бонивура». 4 с.
18.00 «Служба дни и ночи». Праздничная программа, посвященная Дню образования Бурятской АССР.
19.00 «Служба дни и ночи»
20.50 Републиканские новости
21.05 Ломоносовская драма
21.55 ПСИ фактор
23.55 «Слепитель»
27.00 Вести

Бурятское ТВ

16.20 «3, 4...»
16.35 Сагаи хурдэ. Творческий портрет писателя Владимира Гармаева.
17.00 «Сердце Бонивура». 4 с.
18.00 «Служба дни и ночи». Праздничная программа, посвященная Дню образования Бурятской АССР.
19.00 «Служба дни и ночи»
20.50 Републиканские новости
21.05 Ломоносовская драма
21.55 ПСИ фактор
23.55 «Слепитель»
27.00 Вести

**30 ОКТЯБРЯ,
ПЯТНИЦА****ОРТ**

7.00 Доброе утро
10.00 Новости
10.15 «Жестокий ангел»
11.10 Человек в маске
11.50 В поисках утраченного
12.30 Смак
12.50 Домашняя библиотека
13.00 Новости
13.15 Вместе
14.05 Детектив «Свидетельство о бедности»
15.30 «Альберт - пятый мушкетер»
16.00 Новости
16.15 Фильм-сказка «Возвращение в страну Oz»
18.05 «Жестокий ангел»
19.00 Новости
19.15 Джентльмен-шоу
19.45 Играй, гармонь любимая
20.15 Здоровье
20.45 Поле чудес
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.45 Детектив «Карман, полный ржи»
00.50 Звезды мировой эстрады в Москве
01.35 Новости
01.55 Детектив «Американские горки» (до 04.00)

РОССИЯ

8.00 Доброе утро, Россия
10.15 Дежурная часть
11.00 Санта-Барбара
11.45 Тысяча и один день
12.00 Вести
12.30 «Графиня де Монсоро»
13.20 Старая квартира. Год 1973-ий. Часть 1-ая.
14.30 «Марьяна роцца»
15.00 Вести
15.35 «Династия-2: Семья Колби»
Бурятское ТВ
16.20 «Служба дни и ночи». Праздничная программа, посвященная Дню образования Бурятской АССР.
19.00 «Служба дни и ночи»
20.50 Републиканские новости
21.05 Ломоносовская драма
21.55 ПСИ фактор
23.55 «Слепитель»
27.00 Вести

Бурятское ТВ

16.20 «Служба дни и ночи». Праздничная программа, посвященная Дню образования Бурятской АССР.
19.00 «Служба дни и ночи»
20.50 Републиканские новости
21.05 Ломоносовская драма
21.55 ПСИ фактор
23.55 «Слепитель»
27.00 Вести

**31 ОКТЯБРЯ,
СУББОТА****ОРТ**

9.00 Приключенческий фильм «Отряд особого назначения»
10.20 Мультфильм
10.45 Слово пастыря
11.00 Новости
11.15 Домашняя библиотека
11.35 Филипп Киркоров в программе «Чердачок»
12.10 Утренняя почта
12.45 Каламбур
13.20 Смак
13.40 Никита Михалков. Музыка русской живописи
14.05 Ералаш
14.25 Фильм «Два Федора»
16.00 Новости
16.15 Цивилизация
16.45 В мире животных
17.25 Служба спасения
18.15 Как это было. 1975 год. Саблин против Брежнева
19.00 Новости
19.15 Золотая лихорадка
20.00 Серебряная серия. Фильм «Искатели приключений»
22.00 Время
22.40 Секретные материалы
00.30 Клуб «Белый попугай»
01.15 Новости
01.35 Коллекция I канала. Комедия «Военно-полевой госпиталь» (до 03.45)

РОССИЯ

9.00 Мультфильмы
9.20 Музыкальная сказка «Черный принц Аджуба» 1 с.
10.30 Мультфильм
11.00 Доброе утро, страна
11.50 Сто к одному
12.30 Любовь с первого взгляда
13.00 Подум
13.30 Домашние хлопоты Натальи Варлей.
14.00 Неделя в Санта-Барбаре
15.00 Вести
15.35 «Марьяна роцца»
16.05 50х50. «Буду звездой»
Бурятское ТВ
17.10 Мультфильм
19.00 Моя семья
Россия
19.45 Закон и Армия

Бурятское ТВ

17.10 Мультфильм
19.00 Моя семья
Россия
19.45 Закон и Армия

**1 НОЯБРЯ,
ВОСКРЕСЕНЬЕ****ОРТ**

9.00 Комедия «Иностранка»
10.15 Ералаш
10.30 Дисней-клуб
11.00 Новости
11.15 Непугёвые заметки
11.30 Пока все дома
12.10 Утренняя звезда
13.00 Армейский магазин
13.30 Играй, гармонь любимая
14.00 Крестьянские ведомости
14.30 Все путешествия команды Кусто
15.25 Смехопанорама
16.00 Новости
16.15 Клуб путешественников
17.05 Евгений Весник в программе «Абахур»
17.35 Дисней-клуб
18.30 Помню, люблю... Борис Мокроусов.
19.00 Новости
19.15 Колесо истории
20.05 Золотая серия. «Свадьба в Малиновке»
21.55 Киноафиша
22.00 Время
22.40 Комедия «Неисправимый»
00.40 Футбольное обозрение
01.10 Новости
01.30 «Багз-3». «Человек без свойств» (до 02.30).

РОССИЯ

9.00 Мультфильм
9.25 «Черный принц Аджуба» 2 с.
10.30 Почта РТР
11.00 Доброе утро, страна
11.30 Сам себе режиссер
12.00 Ашлаг представляет
12.30 Городок
13.00 Русское лото
13.40 Мир книг с Леонидом Куралевым
14.00 Неделя в Санта-Барбаре
15.00 Вести
15.30 Федерация
16.10 Парламентский час
17.10 Мультфильм
19.00 Моя семья
Россия
19.45 Закон и Армия

Бурятское ТВ

17.10 Мультфильм
19.00 Моя семья
Россия
19.45 Закон и Армия

хадаг табиha, бэри буулгаха, хурим түрэхэ, нүүхэ, амгалан байдалай түлөө хэрэг бүтээхэ, модо нуулгаха, зурхай шудалха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, хии бараа сараха, балин үргэхэ мэтын үйлэнүүдтэ байна. Зүгөөр бэлэг үгэхэ, бэлбээн хүнэй бузартай зууралдаха, хүншүү хөрбоно гаргаха, ехэ уһа гаталха, дошхон

зүйлнүүдые бүтээхэ, агнаха, хубсаһа эсхэхэ, хюмһа абаха, эрдэмэй ном шудалха мэтын үйлэнүүдтэ байна. Зүгөөр нүүхэ, үрэнэ тариха, улай гаргаха, шэб шэнэ газарта бууса түхээрхэ, суглаа зарлаха, үһээ угааха, тангариг үргэхэ, модо отолхо, бузар буртаг үйлэдэхэ, хүниие үзэн ядаха мэтын үйлэнүүдые хэргэлхээр. Хадаг табиha, бэри буулгаха, хурим түрэхэ тухай, мүн наһа барагшые хүдөө табиha

XVII ЖАРАНАЙ ШОРОЙ ШАРА БАР ЖЭЛ (1998-1999 ОНУУД)

НАМАРАЙ ҺҮҮП ХӨРӨ НӨХӨЙ ҺАРА

Буряад литэ	6	7	8	9	10	11	12
Европын литэ	26	27	28	29	30	31	1
Гараг	Дабба	Мягмар	Һагба	Пүрбэ	Баасап	Бимба	Нима
Нэрэ	Һара	Марс	Меркури	Юпитер	Солбон	Сатурн	Наран
Үдэр	понед.	вторник	среда	четверг	пятница	суббото	воскр.
Үнгэ	улаан	улаагшан	шара	шарагшан	сагаан	сагаагшан	хара
Үдэр	морин	хонин	бишэн	тахья	нохой	гахай	хулгана
Мөнгө	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон
Һуудал	түмэр	огторгой	уһан	уула	модон	хии	гал

Гарагай 2-то шэнын 6 (октябрийн 26).

Улаан морин, 1 сагаан мөнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, тэнгэри, лусууд тахиha, Аюушын һахил хүртэхэ, наһанай хүсэ арьбажуулха, эм, аршаан найруулха, сэргэ бурхан, дасан, субарга, ном бүтээхэ, наһа утадхаалгын ном уншуулха, далага абаха, угаал хэхэ, эд бараа худалдаха, худалдажа абаха, андалдаа хэхэ, нүүхэ, тараг бэрхэхэ, айраг халааха, тангариг абалсан, нүхэд болохо, тангарига болуулха, дасан (дуган), субарга, сэргэ бурхан, ном бүтээхэ, тэднине арамнайлаха, гэрэй һуури табиha, гэр бариha, шэнэ газарта бууса түхээрхэ, хубсаһа эсхэхэ, эм найруулха, замда гараха, бурханай ном номнохо, тэрэниие шагнаха, үзэгтэ һураха, модо нуулгаха, харини, хольн шотаг руу ябаха мэтын үйлэнүүдтэ байна. Харин шэнэ хубсаһа үмдэхэ, хадаг табиha, бэри буулгаха, түрэ хэхэ, сангарил хураха, маани сахиха, суглаа зарлаха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, үгэлгэ үгэхэ, гуйраншадта юумэ барюулха, тушаал хүсээн абаха, ехэ хэрэг үүсэхэ, улай гаргаха, зүүгээр хадхаха, уһа ханаха, тоонхэхэ, хүншүү хөрбоно гаргаха мэтын үйлэнүүдтэ байна. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, шэг шарай һайжарха.

Гарагай 3-да шэнын 7 (октябрийн 27).

Улаагшан хонин, 9 улаан мөнгын, огторгойдо һуудалтай үдэр. Нохой һарада хонин үдэр тулахадаа, тэрсүүд гэхэ гү, али харналдаһан удхатай байдаг. Тиимэхэ энэ үдэр алибаа һайн үйлэ үүсхэнэй хэрэггүй, муу хойшололтой байха гэдэг. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, хэрүүл шууян гараха, тэмсэл болохо.

Гарагай 4-дэ шэнын 8 (октябрийн 28). Дүйсэн үдэр. Дасанда Отошын хурал болодог.

Шара бишэн, 8 сагаан мөнгын, уһанда һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, тэнгэри, лусууд тахиha, ном номнохо, тэрэниие шагнаха, субарга болон мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бодхоохо, тэрэниие арамнайлаха, бүлэдөө далага абаха, сан табиha, хэшэг буян уриха, эд бүтээхэ, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, бүжэг наада үүсэхэ,

газар номгодохо, агнуури хэхэ, загаһа бариха, амитаһай ами таһалха (батагана, хорхой алаха), һубаг татаха, замда гараха, хэрэглэл газашань гаргаха мэтын үйлэнүүдые сээрлэхээр. Наһа барагша тухай асуудалаар дасанда хандаха гэнэ. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, наһан ута болохо.

Гарагай 5-да шэнын 9 (октябрийн 29).

Шарагшан тахья, 7 улаан мөнгын, хада уулада һуудалтай үдэр. Бурханда, наранда, һарада, бусад юртэмсэнүүдтэ мүргэхэ, бурхан, сахюуса, тэнгэри тахиha, лун абаха, ваджрын (очирой), нурбын харюулга хэхэ, гал мандал хэхэ, хараал дараха, дайсаниие номгоруулха, тангарига болуулха, дасан (дуган), субарга, сэргэ бурхан, ном бүтээхэ, тэднине арамнайлаха, гэрэй һуури табиha, гэр бариha, шэнэ газарта бууса түхээрхэ, хубсаһа эсхэхэ, эм найруулха, замда гараха, бурханай ном номнохо, тэрэниие шагнаха, үзэгтэ һураха, модо нуулгаха, харини, хольн шотаг руу ябаха мэтын үйлэнүүдтэ байна. Харин шэнэ хубсаһа үмдэхэ, хадаг табиha, бэри буулгаха, түрэ хэхэ, сангарил хураха, маани сахиха, суглаа зарлаха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, үгэлгэ үгэхэ, гуйраншадта юумэ барюулха, тушаал хүсээн абаха, ехэ хэрэг үүсэхэ, улай гаргаха, зүүгээр хадхаха, уһа ханаха, тоонхэхэ, хүншүү хөрбоно гаргаха мэтын үйлэнүүдтэ байна. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 6-да шэнын 10 (октябрийн 30). Бадма-Самбаавын үдэр.

Сагаан нохой, 6 сагаан мөнгын, модондо һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурхан, сахюуса, тэнгэри, лусууд тахиha, номой сахюусанда үргэл үргэхэ, нүгэлөө наманшалха, балиң шатааха, модо нуулгаха, сээг тариха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, гэрэй һуури табиha, шэнэ гэр бариha, угаал хэхэ, уһа гаталха, худалдаа наймаа хэхэ, зохёолой эхи табиha, таряаланай газар һунган абаха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалдаа хэхэ, уранда һураха, эм найруулха, далага абаха, субарга, сэргэ бурхан, мүргэл шүтээнэй бусад

тухай асуудалаар дасанда хандаха гэнэ. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, бэсын юрэнхы тамир һайжарха.

Гарагай 7-до шэнын 11 (октябрийн 31).

Сагаагшан гахай, 5 шара мөнгын, хийдэ һуудалтай үдэр. Бурхан, сахюуса тахиha, буян хэхэ, наһа утадхаалгын ном уншуулха, обоо тахиha, тантрын таринуудые уншаха, бурханай үйлэ үйлэдэхэ, хубсаһа оёхо, баярта ушараа тэмдэглэн һайндэрлэхэ, аршаанаар бөө ариюудхаха, шэнэ гэр бариha, шэнэ газарта түбхинэхэ, ерээдүйн тосхой эхи табиha, дасан (дуган) хэргэхэ, бурханай хүрэг арамнайлаха, ном үзэхэ, ном оршуулха, галзууе номгодохо, харюулга хэхэ мэтын үйлэнүүдтэ байна. Гэбшые тээрмэ бодхоохо, тангариг үргэхэ, аралжаа наймаа хэхэ, газар малтаха, шорой шулуу хүдэлгэхэ, хубсаһа эсхэхэ, наһа барагшые хүдөөлхэ, зураг зураха, бөөгэй хэрэг үйлэдэхэ, модо үндэһэтэйһе унагааха мэтын үйлэнүүд хориюулай. Бэри, хурим түрэ тухай асуудалаар дасанда хандаха гэнэ. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, бэсын юрэнхы тамир һайжарха.

Гарагай 1-дэ шэнын 12 (ноябрийн 1).

Хара хулгана, 4 ногоон мөнгын, галда һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, сахюусанда үргэл үргэхэ, буян үйлэдэхэ, хяһа гаргаха, лусууд, онгод тахиha, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, үгэлгэ үгэхэ, эм найруулха, элэгнине зараха, эд абаха, юумэ худалдаха, үүдэ гаргаха, тараг бэрхэхэ, айраг халааха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бариha, тэднине арамнайлаха, эмниг мори, сар һургаха мэтын үйлэнүүдтэ байна. Гэхэ зуура гэрэй һуури табиha, хубсаһа, малгай эсхэхэ, замда гараха, үхэр, мори худалдаха, далага абаха, хадаг табиha, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, улай гаргаха, үхибүү үргэжэ абаха, хүн дүрсөө алдаха, ном оршуулха, агнаха, үһээ угааха, үхибүү гэрэй ондоо тэрэниие үлгэхэхэ, бэлбээн эхэнэрэй гэртэ ошохо мэтын үйлэнүүд хоригодо. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, үбшэн, хэжэг хүрэхэ.

ФИЛОСОФИЯ ЖИЗНИ

Жизнь человека во времени это – вспышка, миг в пространственно-временном континууме разумной Вселенной и дается она ему для духовно-энергетического развития, а не для материального накопительства или пустого ее прожигания. Не расстраивайте ее бесцельно.

В.ДАБАЕВ

Спросят: как перейти жизнь? Ответайте: как по струне бездну - Красиво, бережно и стремительно.

«Листы сада Мории»

Существуют два вида времени - внешнее и внутреннее.

Внешнее - это объективное время, идущее в физическом мире, в том временном измерении, где все мы себя осознаем. Внутреннее имеет личное, собственное ускорение отдельного человека. Эти ускорения должны находиться в относительном балансе. То есть внутреннее время человека не должно быть резко ускорено (в этом случае люди сгорают от плотности времени внутри себя), и не должно быть замедлено, намного отставать от временного ускорения планеты Земля.

Если такой баланс нарушен, человек выпадает из времени планеты, и однозначные последствия для такого человека - физическая смерть. Учитывая низкий уровень духовного, энергетического и временного (ускорительного) развития основной массы людей, увеличение внутреннего ускорения (временного) мало кому грозит. Замедление же внутреннего времени (ускорения) по отношению к ежeminутно ускоряющемуся внешнему времени нашей планеты грозит очень и очень многим. По той причине, что ускорение во времени есть развитие души, сущности человека во времени.

Чем больше человек развивает себя информационно, энергетически - тем выше его собственное, внутреннее ускорение, тем быстрее идет его собственное время. На практике это выглядит так: у одного человека жизнь ярка, полна событий, сменяющихся очень быстро. Такой человек развивается очень быстро, имеет собственное ускорение жизни, его время идет быстрее, и он проживет дольше в том смысле, что за отпущенное ему, допустим, 70 лет он пройдет во времени 150 лет! Другой человек живет медленно, не развивается, события в его жизни сменяют друг друга редко - годами в его жизни буквально ничего не происходит, жизнь скучна и похожа на стоячее болото.

Кроме внешних показателей физического или низкого ускорения личного времени человека, есть астральные методы вычисления ускорения - физический (биологический) возраст

человека сопоставляется с его астральным возрастом. Астральный возраст - это количество времени, найжото человеком в информационном, энергетическом исчислении, то есть показатель его духовного, информационного развития. Этот возраст считывается с самого человека или запрашивается у подсознания человека (у астрала). Астральный возраст делится на физический: если при этом получится единица, то человек не имеет никакого астрального ускорения, живет «день в день», отсутствует развитие. На практике люди настолько медленно живут, что у многих результат отрицательный: когда делишь меньшее на большее, то получается 0,00... Это значит, что человек практически зря родился - прожил биологически, например, 90 лет, в астрале он остается младенцем. Не набрав никакого ускорения, он прожигает свою жизнь, как бы в обратную сторону - деградируя.

«Разошлись во времени» - это выражение наиболее точно иллюстрирует, насколько важно в нашей жизни время. Оставленным мужьям и женам стоит обратиться к самому себе, обвинять себя, а не судьбу соперника (соперницу), Бога, людей и т.д. Или развивайте себя и тогда догоните во времени своего любимого, или оставайтесь на месте, никого кроме себя не вина в своих несчастьях. Время никого не будет ждать - оно идет! Надо отметить, что низкие ускорения (собственного времени) имеют в себе, как правило, люди с головой погруженные в быт, в потребительство, в суету жизни, т.е. ведущие практически бездуховный образ жизни.

Сейчас, во время перехода, когда сама планета ежесекундно ускоряет свой ход во времени, время на Земле уплотняется. Все события на планете во внешнем времени проходят быстрее. Людям «застывшим» во времени, стоит задуматься о своем спасении. Со временем не шутят, время величайшая сила в мироздании, и его законы неумолимы. Можно сделать неутешительный вывод: люди выпадающие во времени, не догоняющие своим собственным внутренним временем (ускорением) внешнее, земное время (ускорение), имеют все шансы быть отторгнутыми самой планетой. Они просто не смогут жить в той временной внешней среде, которую мы называем нашим миром.

Чтобы жить в новом мире надо «вписаться», войти в новое время! Догоняйте своим внутренним временем время планет!

Мария ОРЕНБУРГСКАЯ («Седьмое небо»)

МАТ-ХУБИЛГААН ЦЭ АМГАЛАНТЫ

К Ямаан-хаю дар экстрасенсорных способностей, ясновидения, яснослышания и провидца (по бурятски все это выражается одним словом - хубилгаан) пришел, как и Ванга, одновременно, перед началом Великой Отечественной войны, когда ему было уже за 60 лет. Не будучи ни ламой, ни шаманом, а простым табунщиком, он был заранее подготовлен к своей миссии. Этому способствовали как природные особенности его родины, так и праведный образ жизни.

Жил он в красивой долине реки Хилок у подножия величественного, много раз воспетого в народных песнях, преданиях и стихах поэтов благоухающего Хайраган-хана. Во время пастбы табуна, сидя на берегу реки, он разговаривал с природой. Она отвечала взаимно и в знак понимания и согласия с ним приподнимала его, сидящего, в воздух и бережно опускала обратно вниз (воспоминания очевидцев, ныне живущих в улусах Амгаланта, Дабата, Шибертуй, Шанага, Хонхоло, Гутай неоднократно приводились в республиканских газетах Агуу Содномовым и мною). В иные дни (а именно в дни дуйсэй, о которых хорошо известно бурятам, ведущим летоисчисление по лунному календарю) его поднимало в воздух вместе с конем, на котром он сидел. Он был человеком как бы слитым с природой.

(Продолжение следует)

«Сагаан үбгэн-98» гэхэн конкурсно АРАДАЙ ДУУШАН АЛДАРТАЙ

СССР-эй арадай артист Дугаржап Цыренович Дашиевые манай Буряад орон соо мэдэхгүй хүн үгы гэхэдэ, «дуу болохогүй гэжэ найдагдана. Би Дугаржабай үетэн, залуу наһандаа наадаһан, сугтаа ажаллаһан хадаа нэгэ хэдэн үгөөр уншагшадтаа хөөрхэ наһаатайб. 1939 ондо буряад зониймшай дунда түрүүшын Герой болоһон Гармажап Агорович Гармаевай түрэн олодо, Лубсановай бүэдэ Дугаржап түрэн намтартай. Нэгэтэ Дашиев Цырен абгай нүхэр Лубсанов Гүрэдэ эржэ, ингэжэ хэлэб: «Ши олон үхибүүдтэй байнаш, нэгэ хүбүүгэ намда үгэ, намдаш гансашы үхибүүн үгы гэжэ ши мэдэнш». Гүрө эсэгиниш хоёр хүбүүдэ Бато-Мүнхэ ба Дугаржап хоёрые дуудуулаад, нэгэ хүбүүемиш шлээдэ аба гэбэ. Цырен ахатан Дугаржабые зааба. Тэрэ саһаа хойшо Дугаржап Дашиевтанай хүбүүниш болоһон юм. Дашиев Цырен абгай бэрхэ хүн хон, ород, буряад ба хуушан монгол ном мэдэхэ. 60-70 онуудаар оорынгөө уг гарбал тухай 13-14 үе болотор бэшээд байдаг хон. Хүн болохо баһааа, хүдэг болохо унаганһаа гэжэ буряадай хуушан үгэ бии. Миний эжин дүү Бажамын Дулма ингэжэ хөөрэдэг хон: «Дайнай үедэ 4-5 наһатай хон хаш, хон адуулан хариулажа ябахдаа, нэгэтэ Дугаржабнай түгсэг дээрэ гараад, гараараа дэлбэжэ, далайжа байгад лэ хашхарна. Хүбүүми эш юу гэжэ байнаш гэжэ Долгор эжинь хураба хаш. «Би арад зондо дуулаһаб» гэбэ Дугаржап хүбүүн. 10 класс дүүргээд байхадань, хон болохобши гэжэ миний асуухадамни, «бишин артист, дуушан болохоб» гэ хон. Уданшьегүй жэл болоһон хойно уран найханда хабаадагшадые шагнахаа эрхэн комиссин түрүүлэгшэ Ринчиподо найшаагдажа, Гүрэнэй «Байгалай» ансамблда хоорой дуушанаар абтагдаа хон. Нээрээшье Дугаржап дэлхэй дээрэ дуушан байхаар түрэн хүн. Нургуулида 5 классһаа дуулажа эхилээ хон. 1959 ондо Буряад искусствын 2-дохи декадада Москва ошожо, Украиншын болон баруун зүгэй гастрольдо найн

ябажа ерээ бэлэй. Армида абтаад, сэргэй ансамблда дуулажа байхадань, хоёр дуушан хүбүүдые Свердловский консерваторидо хурахыень шлээжэ абаа. Свердловский Киевтэ болоһон Бүхэсоюзна конкурсно эржэ, дипломант болоод, хоёр хүн 1-дэхи, 2-дохи шагнуудта хүртөөд 1969

онһоо хойшо Буряадай оперо ба баледэй театрта ажаллаа.

Эхэл урагшатай ажаллаа, гурбан жэл болоод лэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртөө. 1971 ондо - Буряад Республикын габыята артист, 1973 ондо - Буряад Республикын арадай артист, 1976 ондо - РСФСР-эй арадай артист, 7 жэл болоод лэ 1986 ондо - СССР-эй арадай артист. Глинкын нэрэмжэтэ конкурсын шаңда хүртэн артист олон тоото медаль, ордендо хүртэн юм. «Шэн габыята ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэнөөр 100 жэлэй ойн», БАМ-ай барилгын, МНР-эй 50 жэлэй ойн медальнуудтай, мүн Ажалай Улаан Тугай, Арадуудай Хани Барисаанай, «Полярная звезда» орденуудтай.

СССР-эй арадай депутатшые, партиин 26 съездын делегатшые байһан юм. Энэ нэрэ хүндэдэ хүртэнэй түлөө хэды ехэ хүдэлмэри хэгдээб, найхан шондэнэй түлөө үгэгдөөгүй, харин эрхим ажалай түлөө тэмдэглэгдээб. Дугаржап дуулахадаашые хөөрөөд лэ, энэсгээд лэ, үнэн зүрхэнһөө дууладаг.

Агын шагнагнад намда хэлээ хон: «Дугаржап Дашиев дуулахадаа, үгыень тодоор, ойлгохоор дууладаг. Зарим артистнар гоёор дуулабашые, зарим үгыень ойлгохогүйш».

Нютагтаа сурхарбаанда хойнотоод Дугаржап ингэжэ гэмшэжэ байгаа бэлэй: «Хайран барилдаанай, урилдаанай мурьсөөндэ хожомдообди, гэмшэлтэй, харамтай, барагтай барилдаашад барилдажа байнал даа, бултадаа үелн нүхэд. Батор Гончиковһоо эхилээд. Тэрэ жэл Дугаржап Дээдэ Торидоо чемпион болоо хон - ехэ барилдаанда дуратай бэлэй, үнэндөө ехэ зүрхэтэй хүн. Финалда Аюшые Колитой барилдаа хон. Николай гэшэ хүсэ ехэтэй, 2 пүүдэй гириые наадан дабажа, чемпион болоһон юм.

Би 1992 ондо Дугаржабһаа ингэжэ асуугааб: «Шин ондоо театрта, ондоо газарта ажалахааа наһадаггүй үш?», тиихэдэмини ингэжэ хариуусаа: «Ондоо тэрэ буряад дуугаа хаана дуулахабиб, гансал Буряад орондоо, гансал буряад дуунда дуратайб, буряад зондоо дуулахаб. Италида стажировкодо ошоогүйм гэмшэлтэй байдаг».

Ерэхэ жэлдэ Дугаржап Дашиев 60 наһаяа угтажа, энэ найндэртөө Дээдэ-Тори тухай шэнэ дуу дуулаха бэээ найдаһаб.

Дугаржаб, ши «Ара Тори» гэжэ арадай дуу дуулажа, холын харгыда гараа хонши. Дугаржап, ши дуушан байхаар түрөө хонши, дуушан хээсээдэш байхалши, дуушани ходоодо мүнхэ байтугай!

Дугар ВАНЖИЛОВ, ажалай ветеран.

«Туга сэсэн хатан-98» гэхэн конкурсно

ТҮРЭЛ ОРОНОО ТҮЛӨӨЛХЭ БЭЛИГТЭЙ

- Валминай бүхы хүбүүдэ айл болгожо амарба даа. Аһанар лэ ингээд дээрэ дээрһээ адхарда гэшэ. - гэжэ Цыпилама Доржиевнагай тобилол хэхээ уламжаан бинь нэмээбэ: - Хүсэд хоёр наһа хүрэхэгүй илгаатай хүбүүд нэмнай даа. Гурбуулаа гуншаа шажа айл болоо. Тэды зэргэ томоотой зохи хүбүүд ха юм.

Гурбан эрдэнийн эхэ Зорик, Валерий, Владимир гэжэ гурбан хүбүүдэй - гурбан эрдэнийн (үбгэ эсэгинь нэрлэһээр) эхэ Валентина Цыденовна Дамбуева (Николаева) хүбүүдэйгээ эсэгые эртэ омоло, эхэнэрэй болон эхын зоболон гэшые улайха мяхаараа үзэбэшые, эхэ эсэгингээ, аха дүүнэрэйгээ тунһаламжаар, сагай эрхэ байдалай найгаар үри хүүгэдээ хүнэй зэргэ хүнүүд болгожо, тарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргөө юм.

Хүүгэдэй хүгжэмэй нургуулин багша, дүршэнөөр байтараа директорээр хүдэлжэ эхилһэн эхэнэр гурбан хүбүүдэ хүмүүжүүлэхэ, хуртахын хажуугаар өөрөө зошисор соелой институт дүүргэ хон. «Ахатнай ахашаг, дүүтнай дүүшэг байха еһотой!» - гэхэн заабарнар хүбүүдэ хүмүүжүүдэгын хоһон хон.

АЛТАНХАН...

Валентина Цыденовнае золтой эхэнэр гэхээр юм. Журам найнтай, эхэдээ идам зөөлэхинөөр хандадаг гурбан хүбүүдынь гэрээ эхилээд, байра байдалаа жиншэдгүйгөөр хараад, нургуули нудартаа һани хураад байхадань, эжын ажаллаа шунажа, амжалта түгсэ, урагшатай найн ажаллажа байгаа. Энэл үедөө Валентина сэдхэлээр найн хүнтэй ушаржа, хуби заяагаа нэгдүүлээ хон. Тэрэнь Николай Иванович Дамбусев бэлэй. Эдэ хоёр гэрээжэ, басагатай болохо золтой баһаа «Нэгэ наһаараа хүдэлһэн басагхамни, алтанхамни» гэжэ Валентина эрхэлүүлжэ байдаг юм хон. Гурбан эрдэнийн һүүдээр, бурханай хайраар эрхэн еһотой алтанхамниш Машенька юм.

Тэрэ мүнөө соелой академини оюутан. Валентина Цыденовнагай түрүүшын үри Зорик хүбүүн

Маша басаган хоёройн, хоорондо аяр хорин жэлэй алгасаа бин.

В.Ц.Дамбуева (тнхэдэ Николаева) эгээл басаганһаа наһанда ябахдаа,

«Алтанхан сэнтэй тахыенин Аржайтар хатарха морин байха,

Аглагхан эрэн зүрхыенин Амаруулан жаруулаха нүхэр байха» гэжэ түрүүн Хэжэнгынгээ соелой байшангай, удаань нинсэл хотынгоо театруудай тайзан дээрһээ ханхинаса дуулажа байдаг бэлэй.

ЭРХИМ ЭМХИДХЭЛШЭ

Буряад Республикын соелой габыята хүдэлмэрлэгшин нэрэ зэргэдэ 1977 ондо хүртэн В.Ц.Дамбуева наһан соогоо хүүгэдэй хүгжэмэй хэдэн нургуули (4-дэхи, 6-дэхи Улаан-Үдэдэ) нэгжэ, өөрөө тэндэ багшажа, фортепиано дээрэ наадажа нургаа. Харин тэрүүн залуухан мэргэжэлтэ болоод, Хэжэнгээ бусажа ерхэлээрээ, 1959 ондо «Урты» гэжэ арадай хоор анхан эмхидхэлгэдэ абьяастайгаар хабаадаасажа, бүридэлдэнь декадада Москва оһоһон габыята.

1978 ондо П.Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй ушанинда ятаг дээрэ наадажа нургаа түрүүшын класс нэгжэ. Республикын хүгжэмэй бүлгэмэй дэргэдэ В.Ц.Дамбуева 1982 ондо «Уртал» гэжэ ансамбль байгуулаба. «Урталы» дорюун аялга дуунууд эршэтэнээр зэдэлжэ, түрэннэ эмхидхэн В.Ц. Дамбуева олон газарта (аймагуудта) уридажа, удаадахи фольклорно ансамбльнуудые эмхидхэн байгуулаба гэбэл «Аялга» (ВСТИ), «Улыгэр» (соелой институт), «Залуу наһан» (соелой ба искусствын ушанин), ВАРК-ын дэргэдэ «Мүнхэ зула»...

Түрэл республикынгаа соелон хүгжэлгэдэ хүнтэяа орууһан, оруулжашые олонһан В.Ц.Дамбуевагай габыта.

үндэрөөр тэмдэглэгдэнхэй. Тэрэнэй олон тоото грамота, шагналуудай, нэрэ зэргэнүүдэй дунда «Россин Федерациин соелой габыята хүдэлмэрлэгшэ» гэхэн нэрэ зэргэнь эгээл үнэтэй, хүндэтэй юм. Нютаг бүхэнэй бохорой луунуудые ябууд сээжэлдээд,

хатаргад орхидог абьяастай Валентина Цыденовнае гайхахаар байдаг.

Зүүн Сибирин соелой болон искусствын академини доцент, таһагые дааһна В.Ц.Дамбуева хэды ехэ ажалтай, сүлөөгүйшье һаа, дуратай хэрэгээ орхидоггүй. Мүнөө тэрэ гол ажалһаа гадна хүгжэмэй колледждо буряад фольклорой таһаг түрүүшнхээ нэгэдэ, хураасалай шэнэ жэлые эхилээд байна.

Эдүбхигэн эхэ, гэрэй эрэн эхэнэр ха юм. Гол ажал хүдэлмэринь, аһалангынышье хохидодоггүй, бохорнуудынь таһаададаггүй бшуу. Бэлигтэй багшын, бэрхэ дуушанан, «аргалтай эхын хонгөө найхан дуунууд ходоодо зүрхэ сэдхэ ханемнай баясуулжа байхашь болгоһон!

Вера ТОКТОХОЕВА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Россин Федерациин соелой габыята хүдэлмэрлэгшэ Валентина Дамбуева дуугаа эдэлүүн. Тэр бүлгын альбомһоо.

«Наран гоохон-98» гэхэн конкурсно

«ХОНГӨӨХОН ХООЛОЙГОО ЗЭДЭЛҮҮЛЫН...»

Гомбоева Ариона Улаан-Үдын 14-дэхи гимназинин 6-дахи классай хурагһаа, нургуулидаа үнгэрэгдэн «Сагаан нарын эдир дангина-98» гэхэн конкурсно хабаадажа, илжа гараа. Эдир дангина гэжэ нэрэ зэргэдэ хүргэжэ, лентэ ба үнэтэ бэлэгээр шагнагдаһан байна.

Тэрэнэй удаа хэдэн дахин «Улыгэр» гэжэ хүүхэдэй театрта Николай Дамдиновай үгэ дээрэ Лариса Санжиевагай зохиһон «Сагаан нара» гэжэ дууе гүйсэдхэжэ, олоной сэдхэл хужарлуулһан байна. Энэ түрүүшын алхамыень Буряадай арадай артистка Светлана Буяева дэмжэжэ, Арионын досоо наран гаража, зориг эрмэлзэл түрүүлээ.

Жэл бүри заншалта болоһон «Сагаан нарын дангина-98» гэхэн республиканска конкурс хоёр үдэрэй туршада (конкурс) оперно театр соо үнгэрэгдөө. Конкурсно уг гарбалаа 7 үе хүртэр хөөржэ, нахилзана гоёор хатар наадажа, ирагуухан хоолойгоороо аялга дуугаа хангуурдаа. Ариона хогодо өөдөө болоһоншые һаа, унаган буряад хэлэтэй, номдоо оролдосотой, эрхим сэгнэлтэ дээрэ хурадаг. Сүлөөтэй сагтаа шүдэг зохиёдог, хонгөө найхан хоолойтой, урагшаа урид наһатай идам басаган юм.

Ариона хун шубуун гарбалтай, хорин 11 эсэгэнэрэй таһардаһан юм. Мухар-Шэбэрэй Сууга

нютагта ажаһуудаг Гомбоев Олег Цыдынович ба Дармаринчинова Елизавета Шулгумовна хоёрой ехэ хүбүүн Байрай басаган. Дахуулжа ябаха Баатар гэжэ дүү хүбүүтэй. Үхэрэй хоёр эбэр шэни гүлмэрхэн эдэ үхибүүдэ гэнтын уйдхар гөхөөдөһоно. 1997 оной август нарада Байр эсэгын 34 наһандаа гэнтэ зүрхэнишье байжа, алтан дэлхэнтэй халасаа. Эрхэ танил эдэ хоерго уйдхар гануудалта гайтай саг болоо. Арбан хоёртойхон Арионын зүрхэнэй шарха эдэггэхэн хүндэ байна даа.

Эсэгынгээ дурасхаалда зориулан Арионын шүдэһөө Суулгын дасанай хажууда,

Суутай Түгнын талада, Эхлэгтэй Сулхарын эрвэдэ Эсэгым түрэн тоонто лэ. Хойто хадын жалгада Хайрата эсэгэм найрсонол, Хасарын таалаад нэрюулхэ Хүсэ үгыдөө голхорном... Арионын эхэнэ энэ нургуулида буряад хэлэ заадаг юм. Зунайнгаа амаралгада хүдөө гарадаг, нютагайнгаа найхан байгаалида ехэ дуратай. Эхынгээ тоонто шотаг сэнхир номин Яруунын Үлдэргэ айшаадаг. Арионын «Утганаһаа намайгаа Үлдэргэм» гэжэ шүдэгһөө:

Олоной харгые ариудхан үдэшэдэ Обоотынгоо хормондо хаата зогсоноб. Огторгой өөдэ хандан зальбаржа, Орон дэлхэйдэ сэргэмээ үргэнэб. Энэ жэлэй март нара соо Ариона городой нургуулинуудай дунда үнгэрэгдэн буряад хэлэнэй олимпиадада хабаадажа, гурбадахи нуури эзэлжэ, грамотаар ба бэлэгээр шагнагдаһан байна. Заяата найхан ёһо заншалаа. Захяата нангин хэлэ түүхээ, Баян хонгор эхэ тоонтоёо, Буян ехэтэ аба эжыгээ, Бу мартай! - гэжэ Ариона городой нургуулин хурагшадые урлалһан байна. Нимэд даа, уян сэдхэлтэй дангинын эшээхэн намтар. Түрүүшнхиве эхи табиһан. Бэлигтэй Ариона дангинада, Баатар дүүдин ходоодо зоринтой, хураасалда амжалтатай, найн найхан ажаһууһые х, с, э, э Цырен-Дулма ДОРЖИЕВА.

ДУЛГАР Ринчиновна Доржиева хадаа Баргажанай баян дайдаа, баглаа сэсэгүүдэй зэрэлгээн соо, набша ногооной хүсэндөө ороод, найгажа байхада, алим жэмэсэй эдеэшэжэ байхада, зунай һүүл нарада 1943 ондо аба эжын одхон басаган боложо түрэн намтартай.

Һая түрэн басаганда Дулгар эгэшэнь нэрээ үгэбэ - дун сагаан таладаа дуугаа дуулахыень заяхан байгаа хаш. Эгэшэ абын энхэрэл доро эрхэлэн үндыбэ басаган. Халюурма һайхан дайдынгаа хүрһэндэ хүлөө шоройдон, аршаан булагта горходоо ундалан, үбгэд хүтүгдэй түүхэ шагнаһаар үдэн болон.

Хилганын дунда һургуулида һуража байхадаа, Дулгар номоо һайн үзэдэг, арадайнгаа аман зохёол, литература, түүхэ ехэ мээхэйгээр шудалдаг, шүлэгүүдээшье гүбэнэн, шэбэнэн бэцүүд, толилдог болобо.

Он жэлнүүд урасхал мэтэ ошоно. Дулгар Доржиевагай шүлэг зохёолнуудгай уншагшад танилсажа эхилһээр үнинэй. Тэрэнэй уянгата шүлэгүүд олон тоото хамтын согсолборинууд соо, мүн республикын болон аймагай газетэнуудтэ, «Байгал» журналай хуудануудта толилогдон байна.

Поэтессын бэшэн номууд: «Баргажанай долгин», «Наран сэсэг», «Эржэн тобшо», «Эжыдээ бэлэг», «Новолуние», «Мүнгэн хутага», «Алтан һабагша» гэхэ мэтэ болоно.

Поэт Дулгар Ринчиновна Доржиева мүнөө Бурядай радиодо ехэ һонирхолтой литературна дамжуулагчуудые хэжэ байдаг. Эхэнэр хүнэй энэрхы сэдхэлһээ уран һайхан уянгата «Гуламта», «Алтаргана» дамжуулагчуудеа үнгэргэжэ, олон шагнагшадайнгаа зүрхэ сэдхэл уяруулжа байдаг.

Дулгар Ринчиновна Доржиева дунда зэргын бэетэй, илдам урин шарайтай буряад эхэнэр, түбшэн даруухан зантай, уринаар энэбхилэн, ажал дээрэ угтаба. Би поэтессэһээ интервью абабаб:

- Дулгар Ринчиновна, 1997 ондо «Наран» хэблэлээр танай «Алтан һабагша» гэнэн шэнэ ном гараһан байна.

Хөөржэ үгыт, энэ шэнэ ном тухайгаа.

- Энэ ном соо ороһон олонхи шүлэгүүднй хорёод, гушаад жэлэй саада тээ бэшэгдэн юм. Энэ номыем уншан хүндэ Бархан үндэр түшэгтэй Баргажанай аймагай Хилгана гэжэ нютагта түрэн гээд элитэ болоно. Теэд эндэ нэн түрүүн, энэ ном соогоо минни алтан

баһал энэ ажабайдалнай ха юм даа. Би үнинһөө нааша «би поэдби» гэжэ урагшаа гараад, хашхаржа ябадаг эрэшье, эхэнэршье хүниие һайнаар ойлгодоггүйб. Шүлэг "Би - поэдби" гэхын орондо бэшэгдэдэг ха юм. Эндэ баһал нэгэти би иигэжэ бэшэ һэнби:

**Сэсэншье, тэнэгшье
ябаһанаа ойлгонгүй,**

бүридэһэн, бадаг бүхэндэнь табаад мүнүүд, бадаг бүхэндэнь Дулгар эгэшэдэ хандалга, бадаг бүхэндэнь толгой холболго: (Д,Д,Н,Н,Н); (Д,Т,Т,Т,Т); (Д,Д,Д,А,А); (Д,А,А,А,А); (Д,С,З,С,З); һүүлэй рифмэ: домоглоноб, бодолгойб г.м. Түрүүшын бадаг соо удхын сохилто абаад ябаһан үгэнүүд гэхэдэ:

зэдэлнэ... Бадаг бүхэниинь «Дулгар эгэшэ» гэжэ хандалгаар эхилнэ. Табан бадагуудынь бэе бэетээ нягта холбоотой поэдэй һанал бодолоор, һайхан хүсэлээр, үндэр эрмэлзлээр, һананайнь зорилго гэрэлтэ, толоржо байна. Гансашье поэдэй харгы гэрэлтүүлжэ байна бэшэ, харин бүхы уншагшадай харгы

«АЯЛГА ТАТАҢАН ШҮЛЭГҮҮДЭЙ АЛТАН ҺАБАГША...»

дэлхэйдэ түрэн лэ үйлэ ушар гэбэл, нимэ мүнүүдээр элрхэйлэгдэнэ:

**Ондоо хүнэй орондо бэшэ,
Өөрынгөө түрэдэ түрэн
хадаа
Ажабайдалайнгаа олон
зангилаа
Алтан һабагшаар
залгажал һуунаб.**

Ямаршье поэт сэдхэл бодолойнгоо хуулар ажаһууха гэнэн нангин табисууртай. Поэт хүн энэ табисуураа хазагайруулбал, арад зонойнгоо, айл аймагайнгаа, түрэл гарбалнуудайнгаа, үри хүүгэдэйнгээ, мүн лэ өөрынгөө урда эбсэшгүй ехэ алдуу гаргана. Теэд гарган зааханшье алдуугай түлөө харюусаха гэнэн хэлбэришгүй хуулибин гэжэ мэдээжэ. Тимэһээ энэ ном соо оруулагдаһан шүлэгүүднй миинтэ түрөөгүй гэжэ хэлэхэ байнаб.

- Дулгар Ринчиновна, номуудайнгаа бүлэгүүдые юундэ иигэжэ нэрлэбэт?

- Харин номуудайнгаа бүлэгүүдые юундэ иигэжэ нэрлэбэбиб гэхэдэ, эндэ нэгэ хэдэн үгөөр нимэ харюу үгэжэ болоно. Анхан хүн хүрһэтэ газар дээрэ түрэхэдөө, өөрөө хаана түрэхээ шэлэдэггүй гээшэ ааб даа. Харин би эртын саһаа буян хэшэгтэ Хилгана нютагта түрэндөө онсо баяртай агшаб. Тоонтодоо зорюулһан шүлэгүүднй олон юм. Тэдэнэй нэгэниинь - бүлэгэй нэрэ болгон оруулагдаа. Хэрбээ минни шүлэгүүдэй бүлэг бүхэнэй гаршагыё тайлбарилха гэбэл, урид бэшэгдэн номуудыемни ушабал, һайн байгаа. Энэ номни минни үдэр бүрингөө ажабайдалда залгажа һууһан алтан һабагшын зангилаа ха юм даа.

- Поэт эхэнэр ябаха гэшэ хүндэ, хүшэр гү?

- Поэт эхэнэр ябаха гэшэ хүндэшье, хүнгэнэшье гэжэ хэлэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ,

Дайдатаяа

худхаралдахаш...

Гэбэшье поэт бүхэн өөр өөрынгөө харасагай, үгэтэй, хүсэлтэй, бодолтой.

- Дулгар Ринчиновна, асуудалнуудта харюусажа үгэнэдэтнай баяртайб, уран шүлэгөө бэшэхэдэтнай саашадаа үшөө ехэ амжалтануудые хүсэнэбди!

Дулгар Доржиевагай шэнэ ном «Алтан һабагша» ехэ сэдхэлээ ханан уншабаб. Эхэнэр хүн хадаа нэгэ өөрсэ янзаар уянгатуулан шүлэгүүдэ бэшэнэ: түрэн тоонто нютаг Баргажандаа,

эрдэм һургаал зааһан Хилганадаа, ажабайдалай амисхал үгэнэн Хурамхаандаа, газарай хүйһэн болохо түрэл дайдаа, энэ юртэмсэ дэлхэйн чоуса болохо инаг дурандаа, абыяг ехэтэй ажалдаа - алтан һабагша татуулан шүлэгүүдэ шүрэ мэтэ үлхүүлжэ, бэлэг болгон барина - хөөрхэн илдам хүүгэдтэшье, хүхюу соггой залуушуудашыё, үндэр һаһагай үбгэд, хүгшэдгөөшье...

Дулгар Доржиевагай шүлэгүүд ехэ гүнзэги философско удхатай байдаг, хэб маягайшье талаар таб-яб байса ябталагдаһан, уянгата дуун боложо зэдэлээд, хүнэй зүрхэ сэдхэл уяруулжа байдаг.

«Алтан һабагша» гэжэ шүлэгын табан бадагһаа

«Дуун, мүнгэн бэһелиг, этигэл гурбаниие Нэгэдүүлээд, дуулаха сагаа хүсэ Нэрэтээ намдаа дамжуулан байгаал хат»... гэжэ поэт домоглоно. Хоёрдохи бадаг соо энэ һанамжяа үргэлжэлүүдэнэ: **"Түрэхэдэмни бэлэглэнэн мүнгэн бэһелигтнай Түрэл тоонто Хилганымнай хүрһэн соо Түмэн жэлдэ нуусаая хадагаланхай Түхэрээн дайдатаяа эрьелдэжэл байха".** Гурбадахи бадаг соо шэнэ ойлгосо оруулагдаһан: **«Дуунуудһаа дуунууд түрэжэ, Дун сагаан талаар тарана. Ажабайдалай алтан һабагша Аяар холоһоо татагдана».** Дүрбэдэхи бадаг соогоо поэт өөрынгөө зорилгогой танилсуулһан: **«Аянай утаһаа мүнделһэн Алаг эрэн мүнүүдээ Алтан һабагшаар залгаха Арюун сагаан бодолтойб».** Табадахи бүлэг соо тобилолол хэгдэнэ: **«Сагаан Лара эхын Заяан ехэгэ нэрэ зүүһэн Сарюун сөбөр үйлынтнай Зарлиг хээээдэ буужал байт!»** - сэдхэлэй һайхан үрээл шэнги эдэ табан бадагууд

гэрэлтүүлжэ, ухаан бодолыень гүйлгэжэ, шэнэ үдэрэй наранай элшээр ялбажа байна бэшэ гү? Үгтэнэн нэрэдээ хүрэдэг гүбди? Али ямар нэгэ алдууһаа һананай харгы хазагайрдаг гү? Сагаан сэдхэлэй буянай харгы булта буряадууд эдэхээ яанаб? Энэ шүлэг ехэ гүнзэги философско удхатай. Нюдэнэйнгөө үзүүрээр халюудаад гарахаар бэшэ, яһала бодомжолжо үзэхөөр, «нюдэнэй хужар болоод, шэхэнэй шэмэг» болоод, энэ шүлэг ухаан бодолыемнай бурьюулжа, хурса элшээр сасажа байна бэшэ гү? Иимэ гүнзэги удхатай шүлэгүүд энэ шэнэ ном соонь олон даа.

«Дуранай дүрбэн саг» гэжэ бүлэг соогоо үе сагай орой дээгүүр дуранайнгаа гүрэлөө угалзатуулан, дуулана:

Сэсэгэй дэльбэдэхи шүүдэрэй дуһалдаа Сэдхэлһээм Дуранш унахаар шэшэрнэ. Тогтожо жаргаха золтой хүсэни

Торгодог энгэртэм томоотой мэлмэрнэ.

Дулгар Доржиева дураа сэсэгэй дэльбэдэхи шүүдэрэй дуһалтайш зэргэсүүлжэ харуулһа, мүн баһа «Дуран гэшэ суранзан, дууһашагүй дэмбэрэл. Хүн бүхэнэй сэдхэлэй хуулашагүй шэмэглэл» - гээд, тобилолол хэгдэнэ. Эхэнэр поэтессын дуранш тухай хэлэхэнь ульһатай, уянгатай. Энхэрэл дүүрэн дууһашагүй дураа - зунай, намарай, үбэлэй, хабарай үе сагуудта, мүнхэ байгаалидаа мүнхэлүүлжэ шадаһан поэт болоно.

Аялга татаһан шүлэгэй алтан һабагшаны һайхандаа, ажалша бэрхэ Дулгар Ринчиновнада үшөө шэнэ номуудаа бэшэжэ, уншагдаа баярлуулха гэжэ найдаһабди...

Мэри ХАМГУШКЕВА
хэлэ бэшэгэй
эрдэмэй кандидат.

Залуу наһан - залитай үел.

Улаан-Үдын 24-дэхи үндэһэн мэргэжэлтэ лицейн байгуулагдаһаар 20 жэлэй ойдо

ГҮРЭНЭЙ ДЭМЖЭЛГЭ ХЭРЭГТЭЙЛ!

Түрэл арадайнгаа түүхэ, соёл, хэлэ, мэргэжэл нэргээхэ, залуу зоние хургаха гэхэн үндэһэн дээрэ ажалаа хубилгана, 20 жэлэйнгээ оёе угтажа байһан Улаан-Үдын 24-дэхи лицейн директор, Россин мэргэжэлтэ хуралсалай габьяата багша Григорий Павлович Баглаевтай хөөрлэдхэдэмнай, «дээдэ гарай мэргэжэлтэдые хургаха, саашадань дээдэ хургуулида хурахыень дамжуулха аргатай болоһон хадаа тэршэлэн хуралсалай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие улам найжаруулха шухала» гэжэ онсолоод, 1997-2000 онуудта ябуулагдаха ажалынгаа, лицейн хүгжэлтын шэнэ програматай, эрхим багшанартай, түүхэтэй таниласуулба

1978 ондо (анханай 8-дахи хургуули байһан) «Бурпромстрой» мэдэлэй 3-дахи техникескэ училищи байгуулагдажа, барилгашадые, шэрдэгшэдые, бусад мэргэжэлтэдые бэлдэжэ эхилээ. «1983-1984 онуудта дунда техникескэ мэргэжэлэй училищи гэжэ нэрлэгдэһэн

байна. 1983 ондо 400 үхибүүдэй байха 2 хамтын байра, үхүүдэнь залгалаа байшан ашаглагдаа. Тиигэжэ 1987 ондо нэгэ бүхэли комплекс байгуулагдаһан юм. 1992 ондо хубилалтанууд боложо, үндэһэн лицей болгодоо. Тиигэжэ буряад хэлэ, түүхэ, соёлоо, мүн буддын шажан, этнопедагогик, арадай шэмэглэн гоёолгын искусство үхибүүд шудалжа эхилээ. Зүг бүриһөө - Агын, Усть-Ордагай, Буряад ороноймтай нютаг бүхэһөө тусхай хэлсэһэнэй ёһоор үхибүүд хурана. Анхан 280 үхибүүд хурадаг наа, мүнөө 700 гаран шабинартайбди. ТГУ-гай, БГУ-гай, мүн соёлой болон искусствын академиин коллективүүдтэй хэлсээ хэжэ, хэдэн шатын хуралсаал залуушуудла олгонобди», - гэжэ Г.П.Баглаев омогорхон хөөрөө бэлэй.

Григорий Павловичтай хамта бэрхэ багшанар, ажалай ветеранууд лицейн хүгжэлтэдэ ехэхэн хубитаяа оруулалсаа. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, Буряад Республикын эрдэм хуралсалай габьяата хүдэлмэриилэгшэ Нина Николаевна Альхименко, республикын мэргэжэлтэ хуралсалай габьяата мастер Татьяна Филипповна Чупрова, ород хэлэнэй багша, Россин мэргэжэлтэ хуралсалай отличник Дарима Цыреторовна Эрдэишева, директорэй оролгошо Николай Николаевич Хунгуреев, мастер, Россин

мэргэжэлтэ хуралсалай отличник Людмила Афанасьевна Топшиноева болон бусад. Буряад хэлэнэй багша Очигма Галановна Будацыренова, уран зурагай багша Петр Федотович Мулонов гэгшэд баһал ехэ оролдогто гаргана.

- Сагай хэды хүндэ хүшэр болобошье, багшанарнай салынгаа саг соогоо абана. һайн столовотойбди, зүгөөр үхибүүднай гансал үдын хоол барина, харин үдэрэй гурба

эделүүлжэ шадахаа болёобди. Тиимэһээ гүрэн түрэхөө мүнгэн дэмжэлгэ тон хэрэгтэй! Бидэ арга хургаа бэдэрнэбди - аренднэ гурум, шэнэ олзын хэрэг эрхилнэбди, тэршэлэн секретарь-машинистка-бухгалтерые мүнгэ

түлэлгэтэйгөөр бэлдэнэбди. Овоцоор бидэниие «Ургаса» ажахы (Р.С.Пак) хангана. Кабинетүүд соогуурнай мүнөө хүйтэн, заһабарилгын хүдэлмэри түлэг дундаа. Дулаагаар хангалгаа түргөөр шиндхэхэ түсэбтэйбди, - гэжэ

Г.П.Баглаев хөөрөөд, 20 жэлэйнгээ ойн баяртай дашарамдуулан, һайн һайханые багшанартаа хүргэн, ажалынгаа ольһо алдангүйгөөр, бэсэ шанга баряад, амжалтатай хүдэлхые хүсэбэ.

Сагаалганай, Наһатайшуулай үдэрнүүдые, һайндэрнүүдые ехэ һонсор үнгэргэдэг («Наадан дээрээ» ансамблиинхидайн программа бултаңда мэдээжэ), спортоор баһал шалгардаг 24-дэхи лицейн багшанарта, хурагшадта бидэ баһал амжалта, элүүр энхэ, баян ёһо заншалаа олондо хүргэжэ байхыень хүсэб!

Бэлигма ОРБОДОЕВА

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:

Г.П.Баглаев; Д.Ц.Эрдэишева

хэшээлэйнгээ үедэ.

Аркадий БАТОМУНКУЕВАЙ

фото.

ЭРЫН ГУРБАН НААДАМНАЙ ЭРТЭ УРДЫН УДХАТАЙ...

(«Наадан дээрээ» гэхэн фольклорно ансамбль тухай)

Арбан гурбан жэл соо аялга дуугаа, ёёорхон наадаа арад зондоо бэлэглэжэ, урданайнгаа буряад ёһо заншал харуулжа, танилсуулжа байдаг «Наадан дээрээ» гэхэн фольклорно ансамбльдэ Улаан-Үдын 24-дэхи үндэһэн лицейдэ хурадаг нютаг бүриин үхибүүд хабаададаг юм. Эды олон жэл соо энэ ансамблие шадамар бэрхээр хүтэлбэрилдэг, оороо аргагүй һайхан хоолойтой дуушан, багша, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэриилэгшэ Даши-Доржо Бальжинимаевич Базаровай хүмүүжүүлһэн үхибүүд буряад түүхэ, фольклороо һайн мэдэдэг юм.

Монгол ороноор, республикынгаа хүдоо нютагуудаар (Түнхэн, Ивалгаар...) аяншалдаг энэ ансамблиинхид Красноярскда (1987 он) «Үдэһын нааданай» программаараа Бүхэроссин фестивалиин дипломдо, мүн Омскдо (1988 он) «Эрын гурбан наадан» программаараа баһал дипломдо хүртэһэн габьяатай.

Эрын гурбан наадамнай Эртэ урдын удхатай. Түрэл буряад арадай түүхэтэйхэн наадан лэ. «Хаанашье ябахаддаа, үхибүүдтээ хэлэгшэб: холын

нютагай үзэсхэлэншые наа, түрэл орон нютагнаамнай һайхан юумэн үгы гэжэ. Зүб лэ даа. һүүлэй үедэ хоёр дахин Польшо, һедондо зун Тюмень фестивалын уудта ошогты гүүлээд, үхибүүднай, тиин гэртэхиниин мүнгэгүй байһанһаа, ошожо шадаагүймнай халагламаар. Бэрхэ үхибүүд эды жэлнүүд соо олол ябаа: дууша Балдан-Доржо Батоочиров, Сарьян Базаров, Балма Доржиева (мүнөө Эрхүүгэй областдо ажаллана) гээд эдэбхитэднай олон. Арба гаран жэл соо Баатар Бадмаев, Борис Бухаев, Света Дондокова, Римма Данзанова дуу хатарая мартаагүй, бидэнтээ ябалсадаг», - гэжэ Д.Д.Б.Базаров хоорэнэ.

Түнхэнэй, Эдын буряадуудай ёёорхон, хатар дуунуудые программадаа орууланхай ансамблиинхид костюмуудаа шэнэлхэ, программа олондо харуулха хүсэлтэй. Мэргэжэлтэ «Байгал» ансамбльһаа зоёохы намтараа эхилһэн бэлигтэй

багша, артист, хүмүүжүүлэгшэ Д.Д.Б.Базаровые, түрэл болоһон ансамблиеин лицейн хүтэлбэриилэгшэд дэмжэхэ бээ гэжэ найдажа, Даши-Доржо Бальжинимаевичай хүсэл бултаңда хүргэнэбди: «Эндэ хураһан Агын, Усть-Ордагай, бусад нютагай зоние халуунаар амаршалха зуураа эрдэм мэргэжэлээ хурсадхан байбашье, буряад үндэһэн соёлоо, искусствая хаанашье ажаллахадна, үргэжэ, дэмжэжэ, ханилжа, саашадаа ажабайдалаа баяжуулжа ябахыегнай хүсэб!»

Бэлигма ОРБОДОЕВА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д.Д.Б.Базаров ансамблиинхидтаяа. Гэр бүлын альбомһоо.

ЛИЦЕЙ ПРЕДЛАГАЕТ ОБУЧЕНИЕ ПО СЛЕДУЮЩИМ ПРОФЕССИЯМ:

Образовательная база 9 классов.

1. Реставратор декоративно-художественных покрасок с получением специальности «Исполнитель художественных оформительских работ».

(обучение 4 года)

2. Реставратор памятников деревянного зодчества с получением специальности «Исполнитель художественных оформительских работ».

(обучение 4 года)

3. Монтажник внутренних санитарно-технических систем с перспективой продолжения обучения в ВСГУ.

(обучение 3-4 года)

4. Секретарь-референт со знанием делового английского языка и современной оргтехники.

(обучение 4 года)

Образовательная база 11 классов

1. Художник исполнитель оформительских работ срок обучения 2 года частично оплачиваемое

2. Секретарь-машинистка, бухгалтер

срок обучения 10 месяцев, частично оплачиваемое

3. Кассир-контролер сбербанка, секретарь-машинистка

срок обучения 10 месяцев, частично оплачиваемое

4. Мастер отделочных строительных работ (маляр строительный, штукатур)

срок обучения 10 месяцев

5. Мастер общестроительных работ (каменщик, печник, монтажник, бетонщик)

срок обучения 10 месяцев

6. Мастер столярно-плотничных и паркетных работ

срок обучения 10 месяцев

7. Сварщик (электросварочные и газосварочные работы)

срок обучения 10 месяцев

Порядок приема: Зачисление в лицей производится по конкурсу отбора на основании заявления. Заявлению прилагаются: 1. Аттестат или об образовании. 2. Медицинская справка. 3. 6 фотографий размером 3х4. 4. Свидетельство о рождении.

зүрхэ сэдхэлэй мурнууд,
зүбшэхэ ёһотой зүйлнүүд

К 80-летию ВЛКСМ

ШКОЛА МУЖЕСТВА, ЧЕСТИ И СОЗИДАНИЯ

Пять лет назад решением съезда РКСМ от 25 октября 1993 года был возрожден Ленинский комсомол, ликвидированный так же, как и КПСС, Б.Ельциным.

Тогда в программном заявлении РКСМ было сказано, что Российский коммунистический союз молодежи выступает на арену политической жизни и принимает на себя ответственность за молодежное движение на территории России. Была восстановлена и Бурятская республиканская организация комсомола.

«Союз молодых ленинцев встречал в последний раз свой юбилей, 70-летие, в 1988 году с гордым сознанием того, что на всех этапах революционной борьбы в строительстве нового мира он оставался верен клятве. Не сотни тысяч, а на много больше верных бойцов подготовил, поднял на большие яркие дела наш комсомол.

Десятилетия его героической биографии - это более 150 миллионов советских людей, прошедших в его рядах незабываемую прекрасную школу политического, трудового и нравственного воспитания, школу мужества, чести и отваги. Это - нынешние ветераны войны, пятилеток, рабочие и колхозники, инженеры и ученые, министры и полководцы, юность которых озарила революционная и созидательная романтика комсомола. Это шесть орденов на его знамени, за которыми Перекоп и штурмовые ночи Спасска, Турксиб и Магнитка, победные залпы Великой Отечественной войны, золотая

пшеница целины, жажда знаний, самоотверженный труд на благо Отечества.

Естественно, эти замечательные слова не относятся к руководителям нынешнего правящего режима во главе с перевертышем Б.Ельциным и его окружению, так называемым «демократам», как в центре, так и на местах предательски развалившим великую державу - Советский Союз.

У каждого поколения комсомольцев свои трудовые успехи. Комсомольцы пятидесятых годов внесли достойную лепту в освоение целинных и залежных земель в Казахстане, Сибири и других районах необъятной Советской Родины. И мне тоже довелось поработать в комсомоле.

Комсомольцы и молодежь Курумкана пятидесятых годов совершили немало трудовых подвигов. По инициативе райкома ВЛКСМ тогда была создана добровольческая комсомольско-молодежная бригада в составе 25 человек,

мелиоратор района, Тарас Нечкин - рабочий райпотребсоюза, Гомбо Семейчиков - землестроитель района, Вера Ташлыкова - воспитательница детского сада, Валерий Манзыров - лаборант Курумканской средней школы и другие. Возможно, имя и фамилию, должность и место работы кого-то я перепутал, ведь с тех пор прошло много времени. Если такое есть, то очень прошу простить меня.

Инициатива комсомольцев была поддержана районным комитетом партии. На площади перед Домом Советов был организован митинг, посвященный отправке первой в республике комсомольско-молодежной бригады на строительство мелиоративного сооружения. На митинге с напутственной речью выступил секретарь РК КФСС В.Б.Базаров.

Бригада успешно справилась с поставленной задачей, в месячный срок построив оросительно-осушительную систему на площади 250 гектаров в местности Кучегер.

Руководство колхоза (председатель правления С.А.Цыбиков и секретарь парткома Д.О.Эрдынеев) тепло встретило

добровольцев комсомола, всячески поддерживало их, что способствовало успешному строительству объекта. Большую повседневную помощь оказывал управляющий Улюнханским отделением колхоза С.Ц.Цыдыпов.

За успешное выполнение задания комсомола члены бригады были награждены юбилейными Почетными Грамотами комсомола, правления и парткома колхоза. Награды вручались на юбилейном пленуме райкома ВЛКСМ 28 октября 1958 года.

Кроме того, в селе Курумкан силами комсомольцев и молодежи райцентра был построен стадион им. 40-летия ВЛКСМ. Руководил этой трудной и кропотливой работой инструктор РК ВЛКСМ Владимир Тараскин.

В честь юбилея комсомола также был организован и успешно проведен лыжный переход агитбригады райкома ВЛКСМ во главе с Тарасом Нечкиным по маршруту «Курумкан-Богдарино».

В честь юбилея комсомольцы и молодежь района совершили и другие славные дела.

Я поздравляю комсомольцев и молодежь Бурятии с наступающим славным юбилеем Ленинского комсомола и от всей души желаю им большого комсомольского задора и романтики, успехов в их труде и личной жизни. Понимаю, что мы переживаем непростое, тяжелое время, искусственно созданное современными «демократами» во главе с Ельциным.

Н.НАМЖИЛОВ,
бывший первый секретарь
Курумканского РК ВЛКСМ,
заслуженный
ветеран Сибирского
отделения АН СССР

Фотоснимки из архивов.

«КОМСОМОЛ АРЮУХАН СОЛОМНАЙ ХОЛЫЕ ЗОРИҢОН ЮМЭЛ ДАА...»

Совет хургуулида хүмүүжүүлэгдэһэн хүбүүд, басагад дайнай үедэ эрэлхэгээр Эхэ ороноо хамгаалан түүхэтэй. Фашистууд плендэ абаһан совет сэрэгшэд сооһоо нэн түрүүн коммунистууды ба комсомолшууды хороодог байһан гээд тэрэ түүхэ гэршэлнэ.

Иимэ эмхидхэхы, шэглүүдхы ехэ хүсэтэй эмхи байһан аад, ВЛКСМ 1970-аад онуудга бэлүүлхэ ёһотой үүргэнүүдээ хүсэд дүүргэхээ болёод, нэрэ хүндээ буураад байгаа бшуу. Жэшээнь, хургуулинуудга комсомолой суглаанууд ёһын тэды-

дэ үнгэрдэг нэн. Комсомолой гэшүүндэ абахадаа, баһал ёһын тэдыдэ, хайша хэрэгээр хандаха. Дээдэ хургуулида ороходомни, приёмно комиссиин гэшүүд дансануудыем абаад, нэн түрүүн «Комсомолой гэшүүн гүш?» гэжэ хураад, лаблан шалгаа нэн. Хэрбээ комсомол бэшэ хаамни, абахагүй байгаа гү? Партияа - «ахаяа» дагажа, албан хойрогоор ажал хэрэгүүдээ ябуулдаг болоһон комсомолой хүтэлбэрилэгшэд юрын лэчиновнигууд байгаа гээд ханагдана. Харин залуу

хүнэй ханаа сэдхэл албан хойрог ябадалтай яабашье таарахагүй, тэсэхгүй жама ёһотой. Тнимэһээл ябан-оцон комсомол залуу үетэнэй дунда нэрэ хүндээ буураа бэшэ аа гү?

Комсомолой хэнэн, бэелүүлэн үйлэ хэрэгүүд олон, тэрэнэй габьяа арсахагүй. Залуу бэлигтэниие саг соонь дэмжэдэг байһаниил хайн талануудай нэгэн. Жэшээнь, мэдээжэ поздүүд Галина Раднаева, Жорж Юбухаев болон бусад, хүгжэмшэн Дарима Линховоин республикын ком-

сомолой шангай лауреадууд юм. Спортсменүүд Борис Будаев, Татьяна Позднякова, Надежда Виноградова комсомолой дэмжэлгэдэ мүн лэ хүртгэн байха.

Мүнөө сагта комсомолы дэмжэхэ залуу үетэн хэр олон хаб? Комсомол байгаашье наа, тэрэнэй хараа зорилгонууд ондоо болонхой ааб даа. Комсомолой гэшүүн болохо гэшээ мүнөөдөө хүн бүхэнэй хайн дураһай хэрэг юм.

Т. САМБЯЛОВА.

Комсомолой байгуулагдаһаар 80 жэлэй ой мүнөө жэл гүйсэбэ. Хэн нэгэн аулэтэ жэлнүүд соогуур хадорон гараһан комсомол залуу наһаяа хайханаар дурсан, уурха, хэн нэгэн шоглон наадалха, харин заримашуул ойндоошье оруулахагүйдөө магад. Иимэ тад ондоо хандаса юунһээ үндэһэтэйб гэнэн асуудал түрэнэ.

Совет гүрэнэй мандан тогтоходо, гражданд дайнай үедэ, мүн хорёод-гушаад онуудай хүгжэлтын дабшасада комсомолшуудай үүргэ хубита тон ехэ нэн. Шэнэ байдалы гол түлэб залуу үетэн бүримүһэн дэмжэһэн ааб даа. Хүн залуу наһандаа хүсэл зоригтой, охин абьяастай, шэнэ юумые бэлээр даган абадаг шанартай ха юм.

Бурхаднай, Заарин Ехэ гэсэн бөөнүүд, удаганууд! Арад зоной суглуулжа асархан алтан намараймнай хэшэгтэ хүртэжэ, арад зонойнгоо ажабайдал, ажаһуудалай

арюудхаад, томо гурбан тогоонууд соо дүүрэтэр хэгдэһэн үргэлэй архи, нарһанай шэлбэнээр бэлдэгдэһэн хамуур дээрэ тэдэ шулуунуудаа хаяхадань, тогоон соохи

ХЭСЭ ХЭНГЭРЭГЭЙ ХҮТЖЭМ ЗЭДЭЛЭЭ...

БУРЯАД Республикын «Бөө мүргэл» эблэлэй бөөнүүд, удаганууд этнографическа музейн талмай дээрэ «Алтан намарай» мүргэл октябрийн 11-дэ үнгэргэхэн гэжэ телерадио-дамжуулга хэгдэһэн, республикын газетэнүүд соносхоһон байгаа.

Мүргэлдэ бууһан айлшад, үбгэд, хүгшэд үргэлдэ асархан сагаан эдегээ, конфетэ, прынигаа шэрээ дээрэ дэлгэнэ, хүн, архияа томо амһарга руу зюулэн, сэргэмэйнгээ дээжэ үргэхэ юм. Тийхэдэ хүн бүхэн буян хэшэгтэ хүртэхын тула өөрынгөө уг гарбал, гэр

архи бусалаад, халуун уурал бааян хөөрөжэ, талмай дүүрэн таран дэгдэхэ юм. Эдэ мүргэлнүүдые гурбан сэргын мүргэл хүтэлбэрлэһэн бөөнүүд - хэнгэлдэр угай Тэнгэрийн огторгонго түмэр хорьботой бөө Б.Д.Базаров, Түмэнтэй Шоно угай Тэнгэрийн сагаан бөө Э.Г.Очиров, Хонгоодор угай Хэсэтэ бөө В.А.Ябжанов гэшэд гүйсэдхэжэ гараа. Эдэнэрэй улаан халуун шулуу гурбан удаа долёоходонь, гайхахын эхээр гайхахаар байгаа һэн. Удаань, сугларагшад ээлжээ татажа ерээд, халуун аршаанһаа адиста хүртэжэ гарана.

- Бөө, удаганууднай хэды гоё, найхан хубсаһатай, холо ойгуур суурятан зэдлэхэ хэсэ, хэнгэрэгүүдтэй болоо гэшэб! Эдэ бүгэдые хаража, мүргэжэ, зальбаржа байхад, хэды урагшатай хэрэгүүд бүтээгдэнэ гэшэб гээд ойро зуураhana ухаан болондоо урмашан оруулаабди, - гэжэ энэ мүргэл түрүүшынхидэ хараһан Бадмаевтан, Семеновтон болон бусад зон гэр бүлынгөө, нүхэдэйнгөө зүгһөө ехэтэ баясаха, урмашаха юм.

«Бөө мүргэл» эблэлэй бусад бөө, удаганууд эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсажа, намарай хэшэгтэй мүргэл үнгэргэлсөө. Эдэнэрнай хэд бэгтэһаа, эблэлэй президент Н.А.Степанова, В.Г.Нагуслеева, В.Б.Балдахинова, В.П.Таласова, най гараһан бөө И.А.Данеев, С.Т.Баиров, В.Г.Нагуслаев болон бусад өөһэд өөһэдэйнгөө бэлиг шадабарни харуулаа.

Нээрээшье, Алтан намарай энэ мүргэл хэзээ хэзээнэйхидэ эмхи гуримтайгаар, гоё найнаар, олон хүн зоной (багсаамжалаа һаа, мянганһаа холо олон) хабаадалгатайгаар үнгэрөө гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Иигээд лэ байгша ондо үнгэргэгдэхэ Ехэ мүргэл дүүрэнгэб. Саанадаа гэхэ гү, али ерэхэ жэлэй эхин һарануудга, хабарай набша ногооной һалбарха үедэ, мүн зун намарай мүргэлнүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Бадма ЦЫРЕМПИЛОВ.

ТАЛААН БЭЛИГЬЕНЬ ТҮРЭЛ НЮТАГТАНЬ ТАЛАРХАН ТЭМДЭГЛЭБЭ

(Г.Ц.Дашабыловой 60 жэлэй ойн баярһаа тэмдэглэлүүд)

Октябрийн 15-най аали намдуу үглөөгүүр. Буряад ороной талаан бэлигтэ поздүүдэй нэгэн Георгий Цыренович Дашабыловой 60 жэлэй ойн баярые хэбэд номхон Хэжэнгэнь тэмдэглэхэ хэмжээ ябуулгануудта хабаадахаяа танил тала олон нүхэдэнь Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблээд олоороо сугларба. Поздэй ойн баярые үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитэдэй түрүүлэгшэ, уран зохёолшо Цэрэн Галанов, Буряадай арадай пост Гунгаа Чимитов Цыпил Доржиевна нүхэртээ, «Байгал» журналай ахмад редактор, уран зохёолшо Сергей Цырендоржиев, ВАРК-ын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ, уран зохёолшо Цыдыл Цырендоржиев, «Байгал» журналай ахмад редакторай орлогшо, уран зохёолшо Гарма-Доди Дамбаев, «Арбадах рабжуун» гэжэ суута романай автор Владимир Гармаев, «Сэмэхэ тэнгэрийн хаяа» гэхэн романай автор, Георгий Дашабыловтай оюутан ябаханаань нүхэсэһэн аха нүхэр Самбу Норжиемаев, драматург Баяр Эрдынеев, Буряадай гүрнэй университетэй деканай орлогшо Булад Бадмаев, Буряадай гүрнэй телерадиокомпаниин «Баян талын аялгын» ахмад редактор Наталья Дымбылова, Георгий Цыреновичэй наһанайн нүхэр Зинаида Лубсановна Чингис зээтээ, Буряадай агуу пост Дондок Узытсувай хани нүхэр Валентина Лубсановна, Буряадай Үндэһэтэй сангай таһагые даагша Рэгзэма Батомункуева, Буряад Республикын арадай артистка Хажидма Аюржанаева, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, композитор Баяр Батодоржиев, залуу пост, композитор Цэрэн Шойжинимеев, эхилэн бэшэгшэ, арһанан бэлигтэ Дымбылов, мүн эдэ мүргэлдэй автор баяр ёһололдо хабаадахаяа Хэжэнгэ мордобди.

Аймагай захиргаанай гурбан дахбар сагаан байшангай урдах талмайда тогтожо буюмсаарнай, аймагай захиргаанай толгойлогшын орлогшо Вера Борисовна Батуева, соёлой таһагые даагша Гал-Бадара Дивангарович Бадмаев түрүүтэй хэдэн хүнүүд маниие угтажа, гулваагай таһалгада орохыемнай уриба. Аймагай захиргаанай толгойлогшо Семен Цыдышович Цыреторов хотоһоо бууһан холын айладые угтажа, түхэрэн сагаан Хэжэнгэсэ түби энэ замбыда түүрэн магтаһан Георгий Дашабыловой 60 жэлэй ойд хабаадахаяа бууһан ушараарнай халуунаар амаршалаад, баяр ёһолол үнгэргэлгын түсэбүүдые хүн бүхэндэһэнэй барюулаба. Удаань Цэрэн Раднаевич үгэ абажа, бууһан айлшадаа аймагай хүтэлбэртэй таниласуулаба. «Минутка» кафеда сайла-хыемцай урьад, Георгий

Дашабыловой 60 жэлэй ойд зорюулагдаһан баяр ёһололой эхилэн тухай мэдүүлбэ.

Аймагай хүүгэдэй зохёохы ажалай түбтэ хүрээбди. Түбэй директор Антонина Будаевна Доржогушаева, энэ түбэй багша Валерий Борисович Одоев болон олон ажалшадын маанадые хүлээн абажа, олон таһалгануудаар ябуулжа, үхибүүдэйнгээ шэнжэлхы ажал ябуулга тухай һонирхолтойгоор хөөрөжэ үгэбэ.

Мүн эндэ Г.Ц.Дашабыловой зохёохы замда зорюулагдаһан булан олоной анхарал татамаар түхээрэгдэнхэй байба.

Эндэһээ гараад, аймагай түб һуурийнай соёлой байшанда ороходомнай танхимаар дүүрэн харагшадтай нэрэмэ альга ташалгаар угтахада, баяр ёһололой үндэр хэмжээндэ эхилэн мэдэрэлдэ абтамаар банба.

Аймагай захиргаанай толгойлогшо С.Ц.Цыреторов тайзан дээрэ гаража, Георгий Дашабыловой зохёохы зам тухай тобиохоһоор хөөрөжэ үгэхэдөө, нотагаймнай солото хүбүүдэй нэгэн өөрынгөө бүтээлнүүд соо тоонто нотагаа, түрэл дайдаа, танил нүхэдөө уран гоёор харуулан түүхэтэй гээд онсолбо. Удаань энэ баяр ёһололдо хабаадахаяа ерһэн айлшадые танилсуулгын удаа Георгий Цыренович Дашабыловой зохёолнуудаар бэлдэгдэн концерт паадан эхилбэ.

Георгий Дашабыловой эдэб үедэ бэшэһэн ололдо мэдээжэ шүлэгүүдые, поэмнүүдһэнь хэнгүүдые «Үетэн» ансамблие ололдо мэдээжэ болгоһон, мүнөө Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ 1-дэхи дунаа һургуулийн багша Баатар Шойдоков, Россия Федерацийн багша Батуева, Соросой нэрэмжэтэ шанда 3 дахин хүртэһэн Хэжэнгын лицей-һургуулийн физикын суута багша Виктор Мукин, соёлой эдэбхитэн Дондок Дампилов болон бусад нүхэдэй уран гоёор, харагшадтай сэдхэл доһолгомоор гүйсэдхэхэдэ, эндэ Буряад Республикын гүрнэй шангай лауреат Сэмэг Цыреновагай габьяа сэлгэшгүй гээд онсолмоор байба.

Баярай концертын ябаса дээрэ хэлэгдэһэн бодомжоннуудтай утаһаар татагдама мэтэ үндэр хэмжээндэ болоо. Хэдэн сагай туршада үргэлжэлһэн энэ концертын агшам зуура мэтээр үнгэрһэн ушар хадаа хэжэнгынхидэй бэлиг шадабарниие үшөө дахин бодотоор гэршлэбэ бшуу.

Хэжэнгынхидэй һүүлээр хотоһоо бууһан Хажидма Аюржанаева, Баяр Батодоржиев, Цэрэн Шойжинимеев гэшэд Георгий Дашабыловой үгэ дээрэ бэшэһэн дуунуудаа гүйсэдхэжэ, бултанай нэрэмэ альга ташалгада хүртөө.

(Түгэсхэлын 19-дэхи нюурта).

бүлэдөө хэды хүн бэ гэжэ бэшэнэ.

Уданшьегүй хэсэ, хэнгэрэгэй хүгжэмтэ абьяан холо ойгуур суурятан зэдлэжэ, Дээдэ Онгостой шадарай хүбшэ тайгын гүн, Хүхэ номин Тэнгэрийн уудам руу дэгдэн ошоно хэбэртэй. «Бөө мүргэл» эблэлэй Ехэ бөө, удагануудай сан хэнгэрэгэе хангюурдахад, Номин тунгалаг Тэнгэри-дэ байртай Бурхаднай, мэдээжэ Заарин Ехэ гэсэн бөөнүүд айлшалан ерээдэг гэжэ мэдэнбди. Уданшьегүй гурбан сэргын ара талада түүдэбшын гал носоогдожо, алтан намарай мүргэл эхилэхэ тээшээ болобо.

- Зай, Борис Дугарович, Эрдэни Гуржанович, Надежда Ананьевна, үсэгэлдэр Тэнгэрийн бурхадтай хөөрэдэжэ, зүбшоол абаа хадаа мүргэлөө эхилэе даа. Мүргэлдэ ерэхэ хүн зомнай яһала олоороо сугларба гэшэ! - гээд, Хонгоодор угай хэсэтэ бөө В.А.Ябжанов нүхэдтөө хандана.

Түн гурбан сэргын дэргэдэ эдэһэй дээрэ үргэхэ бөөнүүдэй гурба-гурбан түлөөлэгшэд табигдажа, хэнэйн архи, сай, сагаан эдэе үргэхэ тухай даабари үгтэнэ...

Дахинаа хэсэ, хэнгэрэг бүри хүсэтэй, хүрөөтэй шангаар зэдэлбэ. Энэ үедэ хүгжэмэй аялгатай тааралдуулан, эдэһэй дээрэ баригшад: «Соог, соог, соог! Айлшаар ерһэн Ехэ

тэнюун, зохид байхын түлөө, залуушуулай архи тамхи намнажа зайгуулгатай түлөө зальбарна, мүргэнэбди" гэжэ байгаад бүхи бөө, удаганууд үргэл хэжэ, айлшаар бууһан Бурхадда хүндэлөө бэлэй. Мүргэлэй ябажа байхад, сугларагшад өөһэд өөһэдэйнгөө асархан эдэһнээ баһал үргэл хэлсэжэ, бөө, удагануудай юрөөлэй үгэнүүдые дабтан мүргэхэ юм.

Түрүүшын мүргэлэй һүүлээр бултанай үргэлдэ асархан эдэһнээ даллага абалгын «А-а хурии, а-а хурии, а-а хурии!» гэхэн мүргэл үнгэржэ, олондо найшаагдана.

Зон бүгэдэ зальбаржа, Зол жаргал гуйжа мүргэнэбди.
Хүн зоной хуби заяа гуйжа,
Хүндын эдегээр хүндэлэбди! - гэжэ байгаад бөө, удаганууд хэсэ, хэнгэрэгэй зэдэлээн доро мүргэл хэнэ, зальбарна.

Хахад чашаа үлүүхэн сар соо үргэлжэлһэн мүргэл түгэсэжэ, эндэ сугларһан зон асархан эдэһнээ бэе бэеэ хүндэлжэ гарана.

Гурбадахы ехэ хэмжээ ябуулгань хадаа мүргэл ударидан хүтэлбэрлэһэн Ехэ бөөнүүд сугларагшадта үгтэхэ аршаан бэлдэхэ ёһотой байба. Энэнь юун бэ гэхэдэ, түүдэбшын гал соо улаан бологотороо шатаһан аяар юһэн халуун шулуу улаан хэлээрээ долёожо

АРБАН САГААН БУЯН ҮЙЛЭДӨӨ

Б у р я а г журналистикын ветеран, Ярослав Гашегай нэрэмжэтэ шангай лауреат Долгор Жугдуровна ЖУГДУРОВА түүхын-баримтата «Судьба» гэхэн ном хэблүүлэн гаргаба.

«Ye sag, үйлэ ушарнууд» гэхэн нийтэ гаршаг доро хэблэгдэхэн энэ номой хуудгануудые урахада, үнгэрхэн дайнай гал

дүлэтэ соробхилоон соо нураггүйгөөр үгы болоһон сэрэгшэдэй хуби заяае элэрүүлхээр аргагүй ехэ бэдэрлэгшэжэлгэ хэһэн байна. Советскэ Союзай Маршал А.И.Еременкин оролто үгэ номой эхинэр үгтэнхэй.

Энэ ном хадаа журналистикын арбаад жэлэй хүдэлмэриин гүн мүн, СССР-эй Обороннын министрствын түбэй

Номой түгэсхэлдэ иигэжэ бэшэгдэнхэй: «Дурасхаал - нангин зүйл. Хүшөөнүүд амиды мэтэ амисхаалдаг. Шэнэ зуун жэлэй эхээр национал-социалист үзэлэй дэлгэрхэн үедэ һэримжэтэй байхыемнай дурасхаал урьялна».

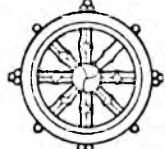
Д.Ж. Жугдурова энэ согсолбори бэшэжэ буригдэхэдөө, арбан сагаан буян үйлэдөө, олон үеын зоной залгаа олгуулаа, Эхэ ороноо хамгаалагшадай нангин хүлдэе үргөө - дэмбэрэлтэйл даа.

Галина ДАШЕЕВА.

КАЛЕНДАРЬ КРАСОТЫ на ноябрь

ПРИЧЁСКИ		КОСМЕТИКА	
1. Стрижка для роста и укрепления волос	1,2,20-30	1. Глубокая чистка лица	2,3,7,13,
2. Химическая завивка, нетрадиционная укладка	17-25, 28-30	лечение угревой сыпи, прыщи	18-21, 23, 24, 29
3. Окраска корней волос, мелирование, полное изменение цвета	17-21, 23, 27		
4. Укрепление корней волос, пересадка волосных луковиц	2, 5-7		
5. Регенерация волос, восстановление цвета	11-13, 23, 28		
6. Лечение перхоти, питательные компрессы для волос	2,3,7,13, 18-21, 23, 24, 29		
		2. Питательные маски, омолаживающие процедуры	1,3,8-12, 17-21, 23, 24
		3. Массаж, разглаживание морщин, шифровка рубцов, термолифтинг	2,3,8-14, 17-21, 28
		4. Солирий, отшелушивание кожи	7-12, 21-24, 28
		5. Нанесение и удаление татуировки, перманентный макияж	5, 8, 10, 24-27
		6. Операции: ринопластика, коррекция бровей, губ, хирургический лифтинг	8-14, 17-27

ЧТО В ИМЕНИ ТВОЕМ?

БАТОЦЫРЕН (бур.-тиб.) - наидолголетний
БАТОШУЛАН (бур.) - сильный, мужественный; букв.: крепкий камень - от бурятского «бата шулуун»
БАХТИЯР (перс.) - счастливый, возлюбленный
БАЯН (бур.) - богатство
БАЯНДАЙ (бур.) - богатый
БАЯН-ДАЛАЙ (бур.) - богатый (как) океан
БАЯР (бур.) - радость
Самое распространенное бурятское мужское имя. Почти каждая бурятская семья предпочитает имя Баяр для наречения своего первенца или единственного сына.
БАЯРМА - женск. ф. от Баяр
БАЯРТО (бур.) - радостный
БАЯСХАЛАН (бур.) - радость, веселье
БЕНИДИКТ (лат.) - благословенный
БИДИЯ (санскр.) - знание
Бурятская форма от санскритского «видья»

БИЗЬЯ - то же, что Бидия
БИЛИКТО - форма от бурятского Бэлитэ
БИМБА (тиб.) - (планета) Сатурн; суббота
БИМБАЦЫРЕН (тиб.) - долгая жизнь (под знаком планеты) Сатурн
БИРАБА (санскр.) - устрашающий. Бурятская форма от санскритского «бхайрава» - ужасный. Имя одного из гневных воплощений духа Шивы
БИЧИХАН - от бурятского «бишыхан» - маленький
БОГДАН (русс.) - данший боготм
БОДИ (санскр.) - просветление. От санскритского «бодхи».
 Один из основных буддийских терминов, обозначающих высшее состояние сознания; духовное просветление. Ср. фамилии Бодиев, Бодиев
БОДОНЧАР - в мифологии монгольских народов - предок Чингисхана (1153-1227)

БОЛОР (бур.) - хрусталь
БОРЖОН (бур.) - утка
БОРТО (бур.) - серый
БУБЭЭ (бур.) - ребенок
БУГУДАН (бур.) - марал, олень
БУДА, БУДДА (санскр.) - от санскритского «буддха» - просветленный, пробужденный.
 Будда - имя великого индийского Учителя, основателя первой из трех мировых религий - буддизма. Он, его еще называют Будда Шакьямуни (623-544 до н.э.), жил и проповедовал свое Учение в Индии в 6-5 вв. до н.э. Но Учение Будды, как религиозно-философская система, до сих пор находит истинных последователей в Южной, Юго-Восточной и Центральной Азии и на Дальнем Востоке.
БУДАЖАП (санскр.-тиб.) - покровительствующий Буддой.
БУДАМШУ - имя фольклорного героя бурятского народа.
 (Из словаря собственных имен -Тайна Вашего имени-).

Урилга

ТЕАТРУУД ҮҮДЭЭЭ СЭЛИБЭ

Октябриин 21-дэ Бородинай «Игорь хан тайжа» гэхэн олондо мэдээжэ опероор *Бурядаимнай оперо болон баледэй театр* ээлжээтэ сезоноо нээхэнэ. Энэ гайхамшагта оперо республикимнай элитэ дуушан байһан Бадма Мелентьевич Балдаковой 80 жэлэй ойн дурасхаалда зориулагдаха.
 Гол партиие Чайковскийн нэрэмжэтэ конкурсно лауреадай дипломдо хүртэһэн, Монголой габыяата артист Пүрэвжавын Ганбат дуулаха. Бусад партинуудта театраймнай бэлигтэй дуушад Ким Базарсадаев (Галицкий), Вячеслав Бальжинимаев (Владимир), Татьяна Шойдагбаева (Кончаковна) болон бусад хабаадаха.
Октябриин 23-да Книппер, Ямпилев гэгшэдэй зохиёһон «Агуу гоохон Ангар дүүхэй» гэхэн балет (гол партида Татьяна Дудеева) хатарха.
Октябриин 24-дэ «Республикын эдир бэлигтэн» гэхэн хүүгэдэй филармонин артистнуудай концерт оперно театр соо үдэрэй 15 саг соо болохо. Харин үдэшин 18 сагта Россин арадай артист Б.М. Балдаковой дурасхаалай үдэшэ үнгэргэгдэхэ.
Октябриин 25-дэ үдэрэй 12 сагта «Тером-теремок» гэхэн үлгэр, харин үдэшэлэниниь Амировой «Тысяча и

одна ночь» гэхэн балет харуулагдаха.
Октябриин 29-дэ ВЛКСМ-эй 80 жэлэй ойдо, 30-да В.Ц.Гунзыновай 60 наһанда зориулагдаһан зохиёхы үдэшэ хараалагданхай. Тийхэдэ октябриин 31-дэ «Бадма сэсэг» гэхэн мэргэжэлтэ хатарай ансамблинхид уран бэлигээ дэлгэхэ юм.
Х Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай коллективэй театральна сезон октябриин 23-дэ нээгдэнэ. Театрай дэригдэ байгуулагдаһан циркын эдир басагадай уласхоорондын гастрольнуудай амжалтануудаар, мүн бэлигтэй артист Дамба-Дугар Бочиктоевто Россин Федерациян габыяата артистын үндэр нэрэ олгогдоһон ушараар бурдрамынхидые халуунаар амаршаланбади! Октябриин 23-да «Төөригдэнэн хуби заяан», 24-дэ «Намгад хадамда гарана», 25-да «Будамыуу» гэхэн жүжгүүд харуулагдаха.
 Байгуулагдаһаар 70 жэлэйнгээ оёе угтаха ород драматическа театрайхид октябриин 23-да үүдэээ сэлижэ, Островскийн «Свои люди - сочтемся» гэхэн жүжгөө дурадхаха.

Бэлитма ОРБООЕВА.

„ДУХЭРИГТЭ“ ДҮТЭЛЭЕ, ТА БИДЭ ҮӨӨР ТАНИЛСАЯ!

Городто ажаһуудаг 46 наһатай (нүхэрын наһа бараһан) эхэнэр таараха наһан зохид эрэ хүнтэй танилсаха хүсэлэнтэй. **АБН №50**

43 наһатай, томо болоһон хоёр үхибүүдтэй, холшоргүй зохид эхэнэр дүтэрх наһанай, түбшэн, үнэн сэхэ абари зантай эрэ хүнтэй танилсаха байна. **АБН №51**

65 наһатай, хүдөө нютагта ажаһуудаг, хүнгэн сарюун эрэ хүн тааруу наһанай гансаарданги байдалда ороһон эхэнэртэй танилсаха байна. **АБН №52**

1941 ондо түрэхэн, үндэр томо бээтэй, яһала һайн ажалтай, архи тамхи бала тоодогуй эрэ хүн таараха наһанай зохидһон эхэнэртэй танилсахые хүсэнэ. **АБН №53**

1957 ондо түрэхэн, хүдөө нютагта үмсын ажалтай эрэ хүн дүтэрхы наһанай түбшэн зохид эхэнэртэй танилсаха байна. **АБН №54**

1944 ондо түрэхэн, хүдөө нютагта ажаһуудаг, тусхай дунда хургуулитай эхэнэр холшоргүйхэн, тааруу наһанай эрэ хүнтэй танилсаха хүсэлэнтэй. **АБН №55**

1927 ондо түрэхэн, амьяаран гэр бүлэ болоһон үхибүүдтэй, архи уудагуй, татадагуй, хүдөө нютагта ажаһуудаг эрэ хүн тааруу наһанай эхэнэртэй танилсаха байна. **АБН №56**

Городто ажаһуудаг 58 наһатай эхэнэр (пенсидэ байһан) дүтэрхы наһанай зохидһон хүнтэй танилсахые хүсэнэ. **АБН №57**

Городто ажаһуудаг 40 наһатай, өөрын гэр байдалтай, ажалтай эхэнэр тааруу наһанай эрэ хүнтэй танилсаха хүсэлэнтэй. **АБН №58**

Городто ажаһуудаг 55 наһатай, хургуули худартай, амьяаран түбхинэһэн үхибүүдтэй, өөрын гэр байдалтай, ажалтай эхэнэр таараха наһанай түбшэн зохид эрэ хүнтэй танилсаха байна. **АБН №59**

Хүдөө нютагта ажаһуудаг 52 наһатай (нохой жэлтэй) дээдэ хургуулитай эхэнэр (тоо бодолгын багша) түбшэн даруу эрэ хүнтэй танилсаха хүсэлэнтэй. **АБН №60**

Һайшаагдаһан абонентнуудтэ бэшэгүүдые эльгээхэ гэгбэл, сэбэр, шэнэ конвертнуудые бэшэг соогоо хэхэээ бү мартагуй!

Хүндэтэ ушагшадай анхарагда!
 Редакцияа адресүүдые хүлээжэ байнгуй, һайшаагдаһан номерто харюу сэхэ эльгээбэл, таарамжатай гэжэ һануулаа. Тиймэһээ саашадаа нютаг нютагайнгаа почтын таһагта (номертой) а/я нээгээд, утгы гэгбэл, нэрэ, фамилияа заагаад, "до востребования" гэхэн тэмдэг хээд бэшэг соогоо заагаа наатнай, һайн байгаа.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

<p>Ахамад редактор А. Л. АНГАРХАЕВ</p> <p>РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М. Ж. БАЛДАНОВ (ахамад редакторай орлогшо), Г. Х. ДАШЕЕВА (ахамад редакторай орлогшо), Б.В. ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), А.Г.ЛУБСАНОВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Д.Д.СУНДАРОН, таһагуудые даагшад: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Т.В.САМБЯЛОВА, Д.Ш. ХУБИТУЕВ, А.Д. ТАПХАЕВ; В.И.ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).</p>	<p>Манай адрес:</p> <p>670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилиин үйлэс, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.</p>	<p>Газетэ хэблэлэй 5 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 73877. Хэһэг 8.650. (хамта 20.000). Хэблэлдэ тушаалдан саг 17.00.</p>	<p>"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ хэблэгдэ. Директорийн телефон: 21-40-45. Б-0079-дхи номертойгоор • бүригдэлдэ албанхай. Заказ № 8438.</p>
---	---	---	--

Редакциин телефонууд: ахамад редакторай - 21-50-96, приемный - 21-54-54, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретарийн - 21-50-52, секретариатай - 21-50-52, таһагууд: экономикын болон полтикийн - 21-55-97 (даагшань), 21-63-86, соёлой, түүхын болон залуунуудай - 21-54-93 (даагшань), 21-57-63, 21-69-58, 21-60-21, мэдээлэлэй болон рекламн - 21-62-62, 21-67-81, хэблэлэй - 21-33-61, оператор-корректорнуудэй - 21-61-35, фотокорреспондентнуудэй - 21-66-76, корпунктын - 21-34-05.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 21-49-94, бухгалтери - 21-23-67, вахта - 21-60-91.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагтай нэрэнүүдэй бэшэгые хазагайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад.